

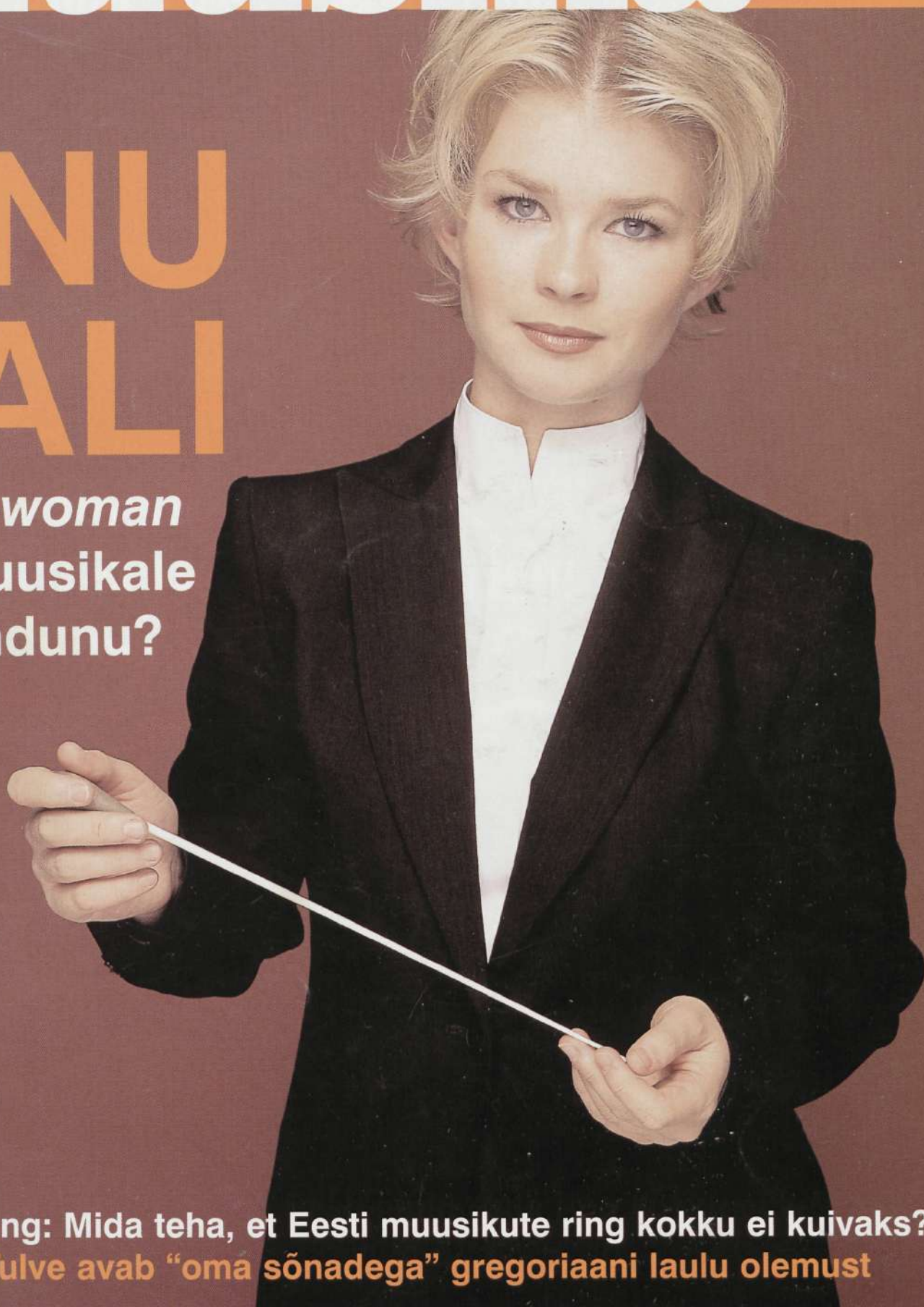
muusika

Nr 2
mai 2002

29 krooni

ANU TALI

Show-woman
või muusikale
pühendunu?

Andres Pung: Mida teha, et Eesti muusikute ring kokku ei kuivaks?
Jaan-Eik Tulve avab "oma sõnadega" gregoriaani laulu olemust

RUDOLF TOBIAS

Kaks vaimulikku laulu
segakoorile ja orelile

Zwei geistliche Gesänge
für gemischten Chor und Orgel

Eres 3135

ESTONIAN CLASSICS

RUDOLF TOBIAS

Motetid ja vaimulikud laulud
segakoorile

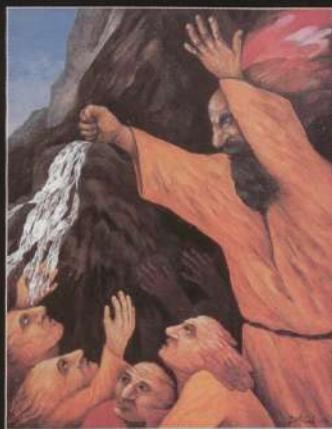

Motetten und geistliche Lieder
für gemischten Chor

Eres Edition 3100

RUDOLF TOBIAS

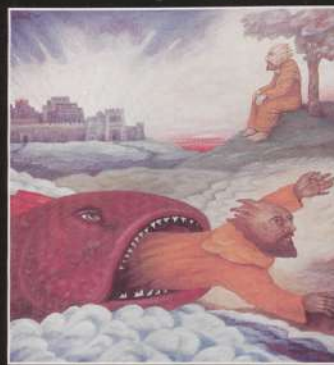
Jenseits des Jordan
Klavierauszug

Sealpool Jordanit
Klaviir

RUDOLF TOBIAS

DES JONA SENDUNG
Klavierauszug

JOONASE LÄHETAMINE
Klaviir

Pika Jala Muusikaäri

Nunne 1, 10133 Tallinn

E-R 10-18, L 10-17

tel (o) 644 04 80

KAVA

SOOLO

2 Kerttu Soans. "Minust saab see, mida ma teen": intervjuu Anu Taliga

BAGATELLID

6 Maailmast

IMPRESSIOON

7 Kadri Hunt. Suur muusika suurel reedel

8 Elena Lass, Mariliis Valkonen. Seitse päeva eesti muusikaga

10 Harry Liivrand. Lesk ja Wiesler

11 Ivalo Randalu. Üks kevadine oreliretk

BAGATELLID

14 Eestist

LACRYMOSA

17 Anneli Remme. Rauno Remme

KONTRAPUNKT

18 Andres Pung. *Quo vadis*, Eesti muusikaharidus?

STUDIUM

24 Anu Kivilo. Kultuurikorraldus – uus eriala Eesti Muusikaakadeemias

KADENTS

26 Mirjam Tally. Vokaalkunstnik Bobby McFerrin süstib kuulajatesse eluröömu

JUBILATE

28 Greete Kõrvits. Lydia Auster

RETRO

29 Mati Märtin. Eesti muusikaelu 70 aastat tagasi

AKTSENT

30 Jaan-Eik Tulve. Ja sõna sai lihaks: gregooriuse laul – pimedast keskajast läbi valguse tähtede poole

ETNO

34 Budism ja muusika

OPUS EST

35 Eesti heliplaadid, raamatud ja noodid

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustused

COLLAGE

40 Valik maikuu muusikasündmusi

INTRO 2/2002

Muusika seekordses numbris on põhjalikumalt käsitletud Eesti muusikahariduse teemat. Juba ammu on kõneldud muusikute töö vähesest väärtustamisest meie muutunud ühiskonnas. Peagi lõpetavad kooli tuhanded keskharidusega noored, kes seisavad küsimuse ees, mida teha edasi. Aasta-aastalt on vähenenud nende hulk, kes otsustavad professionaalse muusiku karjääri kasuks. Muusiku ametit ei peeta enam nii mainekaks ja tasuvaks kui Vene ajal. Miks see nii on? Selle üle arutleb Eesti Muusikaakadeemia õppe- ja teadusprorektor Andres Pung. Loodetavasti saab Andres Punga artiklist hakatust laiem arutelu muusikahariduse teemadel, sest tegelikult sõltub ju sellest eesti muusikakultuuri tulevik.

Reet Marttila,
peatoimetaja

muusika

Peatoimetaja **Reet Marttila** reet@ema.edu.ee
Toimetaja **Anneli Remme** anneli@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Kõrver** kristina@ema.edu.ee
Kujundaja **Tõnu Kaalep**
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**
Raamatupidaja **Tambet Kuresoo**

Rahastaja **EV Kultuuriministeerium**
Väljaandja **Eesti Muusikanõukogu** Suur-Karja 23, 10148 Tallinn

Toimetuse aadress: Rävåla pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon (0) 6675 788
e-post: muusika@ema.edu.ee
kodulehekülg: muusika.kul.ee
Reprotööd **KO Repro**
Trükkikoda **K&O Offset**
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine **OÜ Kirilind**
tel (0) 640 85 97, (0) 640 85 99
faks (0) 640 85 98
e-post: kirilind@estpak.ee
kodulehekülg: www.kirilind.ee
Tellimisindeks **00679**
Ajakirja üksiknumbri hind ettetellimisel **28** krooni.
3 kuud **80** krooni, 6 kuud **150** krooni,
7 kuud **175** krooni.
Välismaale tellimisel lisandub postikulu.

Esikaanel: Anu Tali
FOTO JOUNI HARALA

“Minust saab see, mida ma teen.”

Intervjuu Anu Taliga

KERTTU SOANS

Anu Tali – üks enam kõneainet pakkunud figure Eesti muusikaelus. Rahvalalgustaja? *Show-woman*? Muusikale pühendunu? Oh, teate! Anu Tali on 30-aastane dirigent, kellel välja kujunenud oma juhtimisstiil nii psühholoogilises kui ka muusikalises mõttes. Pillimängijad armastavad teda, kuulajad toetavad tema orkestrit meelsasti ning tellijad teavad, mida tellivad, sest Anu Tali “pikk fraas ja voolav saund” on alati garanteeritud. Tema juhitud Eesti-Soome Sümfooniaorkester on uskumatult populaarne. Populaarseks on osutunud ka orkestri esimene plaat “Luigelend”, mille 2001. aasta lõpul andis välja Finlandia Records. Milles on selle väikese heledapäise ja poisiliku noore naise fenomen?

“Ma vihkan nõudmist, väljapressimist! Sul peab olema pakkuda midagi erilist, midagi sellist, mis kutsub orkestrit tegema just nii, nagu sina tahad. See käib läbi alateadvuse, sealt peab tulema muusiku soov mängida nii, nagu soovib dirigent,” iseloomustab dirigent Anu Tali oma töömeetodit. Intervjuud dirigeerib samuti tema: “Tule Vinoteeki! Tean seal üht suurepärasest veini. Joome klaasikese ja lobiseme.” Anu on enesekindel ja jutuhimuline, samas äärmiselt täpne. Ta on kaunis, lihtne ja lõbus, aga sa pead teadma: asjad lähevad siiski ja alati nii, nagu tema tahab. Intelligentse inimesena ta seda välja ei ütle, hiljem see lihtsalt selgub.

Vestlesime Anuga Tallinnas 8. märtsil 2002. aastal.

Sinu puhul ei saa rääkida muusikuks kasvamise põlvkondlikust arengust: ema on sul matemaatika dotsent ja isa insener. Ometi läksite mõlemad, nii sina kui su kaksikõde Kadri, muusikat õppima.

Pole, jah, kedagi selles otseselt süüdistada, kuid siiski! – emapoolne vanaisa olevat olnud lõbus pillimees. Ta oli Häädemeestel teemeister ja mängis nii pulmas kui matusel – kannelt, lõõtsa ja kõiki muid pille, mida vaja. Meie Kadriga polevat mingit erilist muusikahuvi siiski üles näidanud. Laulsime lasteaias üle keskmise hästi ja eks siis vaadatigi, et me võiksime ka mõnda pilli õppida – nii toodigi koju klaver. Isa on meil väga lõbus ja muusikalembene inimene, ema aga äärmuslik konservatiiv. Ta ei armasta “laia joont” ja tahaks, et lastel oleks kindel pind jalge all. Kui oli selge, et valik kipub siiski muusika kasuks lange-ma, toonitas ema üht oma tõekspidamis-test, mis on ka minu veendumus: kui oled midagi ette võtnud, pead seda tege-ma hästi.

Alguses läksime Nõmme Lastemuusikakooli, siis Tallinna Muusikakeskkooli, edasi tuli Eesti Muusikaakadeemia. Seal aitas mind väga palju professor **Kuno Areng**, kes toetas minu huvi vene ja eriti Rahmaninovi muusika vastu. Kahel viimasel kursusel õppisin ka orkestrijuhimist. Minu õpetajad olid **Toomas Kaptan** ja professor **Roman Matsov**. Kas mulle meeldis muusikat õppida? Jah, mõnikord oli tõesti tore, ent ei maksa unustada ka harjumuse tekkimist ja selle jõudu.

Oled alles 30-aastane, kuid sul on juba oma sümfooniaorkester. Kas oskad välja tuua mõne kohtumise või pöördepunkti, mis on sinu dirigenditeed märkimisväärselt mõjutanud?

Kindlasti oli tähtis see, et sain muusikakeskkooli viimases klassis minna vahetusõpilasena aastaks Stockholmi Muusikagümnaasiumi. Täiesti uus keskkond, uus suhtumine. Samuti pidin seal üksi kõigea hakkama saama, kuni rootsi keeleni välja. See oli raske, aga ma tean, et vingumine ei kuulu muusiku elukutse juurde. Üksikisiku elu ja karjäär on alati raske, aga see pole tähtis. Tähtis on tulemus, mitte tee selleni jõudmiseks. Rootsist tutvusin legendaarse dirigendi, professor **Eric Ericssoniga**, kes käis minu juhata tud kontserti kuulamas. Ta andis sellele väga positiivse hinnangu, mis oli

FOTO TARVO HANNO VARRES

oluline, sest kontsert oli ühtlasi üks mu lõpueksameid Tallinna Muusikakeskkoolis, mille lõpetasin eksternina. Tegelikult ei saanud mul sel ajal veel mingit tehnikat olla! Vanad, kogenud ja erudeeritud inimesed on lihtsalt kenad. Töö on mind kokku viinud paljude väga kuulsate dirigentidega ja kõiki neid seob üleolek inimlikust väiklusest, kadedusest, ja kõik nad on andnud mulle väga palju. Näiteks professor **Jorma Panula!** Temata ei oleks ma keegi. 1995. aastal, kui akadeemia lõpetasin, tegin läbi Panula meistiklassi ja sain temalt kutse kursustele Sibelius Akadeemias.

1997. aasta oli minu jaoks murrangu-line. Panula tegi Moskvas meistiklassi ja ma sain juhatada Moskva Sümfoonia-orkestrit – esimest hiigelsuurt professio-

naalset sümfooniaorkestrit oma elus. Kavas oli Mahleri Esimene, Brahmsi Teine, Sibelius Teine ja Tšaikovski Viies sümfoonia ning Prokofjevi süüdid balletist “Romeo ja Julia”. Täielik maailmarepertuaar! Orkester suhtus minusse haruldaselt hästi. Täiesti teenimatult tegelikult. Võib-olla sellepärast, et ma ise olin sedavõrd vaimustunud ega nõudnud käsutanud orkestri ees.

Samal aastal loodi ka Eesti-Soome Sümfooniaorkester, mida mina ja **Mikko Franck** esialgu kahekesi juhatasime. Orkester, millest on tänaseks saanud erakapitalil põhinev muusikakollektiiv, kus mängivad oma ala tõelised profid ligi 15 riigist, loodi esialgu kahe maa kultuurisidemete tihendamiseks eesti ja soome pillimeestest.

Erakordselt tähtis oli ka kohtumine professor Ilja Mussiniga. Mussin oli siis juba 93-aastane, vene legendaarse dirigeerimisguru Mravinski kaasaegne, armastatud ja kardedud. Eelkõige oli ta geniaalne pedagoog. Kui ta 1998. aastal Soomes meistriklassi läbi viis, pressisid end sinna kuulajaks. Kuna ma ei olnud Sibeliuse Akadeemia ametlik tudeng, ei olnud mul õigust aktiivselt osaleda. Ometi valis Mussin välja just minu. Pidin keelduma. Tema aga ei jätnud ja käskis mul järgmisel hommikul varem kohale tulla, et juhataksin talle Tšaikovski Viiendat sümfooniast. Kui lõpetasin, ütles ta, et teiega me veel hakkame töötama. Fantastiline!

Missugune nägi välja eksam, mis otsustas sinu pääsemise Peterburi Konservatooriumi?

Oo, see oli sündmus! Sisseastumiseksam oli klassis umbes 80 inimest, kõik mehed muidugi. Auditorium nägi välja nagu väike amfiteater, mille ühes nurgas seisab Mussini büst. Sa lähed poodiumile ja sinu vastas on maast laeni ulatuv suur peegel. Kahel pool on klaver, mille suurepärased kontsertmeisterid mängivad orkestripartiid. Juhatasin tookord Tšaikovskit. Iga liigutus, mille valesti teed, tuntakse kohe ära, kui eksid, koperdavad ka klaverid. Kuid Mussin võttis mind oma klassi.

Minu unistus oli pääseda Peterburi Konservatooriumi, kus on õppinud suurem osa meie parimatest dirigentidest: Peeter Lilje, Jüri Alperden, Neeme Järvi, Eri Klas, Arvo Volmer. Kuigi tänaseks on õppimisvõimalused avar-
dunud, on Peterburi Konservatoorium ikka oma legendaarsust väärt. See on väga raske ja väga eriline kool: Peterburi Konservatooriumis piisutatakse sind nii madalaks, et hiljem pole elus enam suurt midagi, mis võiks tõsiselt kõigutada. Õpetamismeetod on seal vastuvaidlemist mitesalliv, autoritaarne, "ainuõige". Sinust tehakse tehniliselt briljantne dirigent, Karajan, kui soovite. Iseasi, kas sul orkestri ette minnes on midagi inimestele anda: energiat, auras, musikaalsust – kõike seda, mis muusikat loob.

Sa oled õppinud nii Peterburis kui ka Helsingis. Mis on nende kahe kooli vahe?
Neil justkui polekski midagi ühist. Kui Mussini klassis pidi tegema kõike täpselt nii, nagu õeldi, siis Panulal on hoopis vastupidine taktika: lasta võimalikult

palju õpilasel endal mõelda, otsustada ja teha. Orkestri ees ei katkestata sind kunagi, su tegevus võetakse videosse ja pärast selgitatakse vigu kassetti vaadates. Mussin õpetas peensusteni dirigeerimise tehnikat, tegelikult tema leiutaski viisi, kuidas näidata kujundit, vaimustust, rõõmu, kurbust, kuidas anda kätega edasi muusika liikumist ja muutusi selle sees. Ja nii pidid tegema ka tema õpilased. Panula lähtub aga ainult sellest, et aitab sind, kui sa ise otsid. Ja kui ta pole millegagi rahul, kuid sa oled võimeline selle muusikaliselt ära põhjendama, jääb ta nõusse. Ta laseb õpilasel eksperimenteerida. Traditsiooni ja "minu klassis tehakse nii"-fenomeni, millel põhineb vene süsteem, Panula koolkonnas ei ole. Seal on igal inimesel lubatud olla omamoodi isikus.

Erinevusi on ka tehnikas, eelkõige löögi ajastatuses. Vene traditsiooni kohaselt juhatab dirigent n-õ ette, mistõttu on võimalik ennustada, kuhu muusika liigub; see annab muusikale erilise voolavuse. Soomes juhatakse enamasti "löögi peale", mis tähendab, et orkestrijuhi käed ja muusika liiguvad sünkroonis.

Paavo Järvi on ühes oma intervjuus märkinud, et väga palju on olnud sellest, millised on dirigendi füüsilised omadused. Kas on teoseid, mis jäävad sinul juhatamata seepärast, et oled väikest kasvu ja naine? Et sa oled veel nii noor?

Õeldakse, jah, et dirigendi elukutse on üle viiekümne elukutse. Et olevat teoseid, mida noor inimene justkui ei suudaks juhatada, näiteks Bruckneri sümfooniad. Samas on ka Richard Strauss'i looming dirigendile väljakutse, ometi kirjutatakse ta näiteks oma "Surma ja selginemise" 25-aastaselt.

Mis puutub füüsilistesse eeldustesse, siis on dirigendid enamasti lühemat kasvu. Ka Neeme Järvi, keda publik tavaliselt pikaks ja suureks meheks peab, lihtsalt mõjub nii. Ta on kompaktne, ei rahmelda orkestri ees, on rahulik, muhe ja isalik. Ja tal on taevalikud käed. Neeme Järvi kuulub nende dirigentide hulka, kelle soovetahetakse täita. Tegelikult on pikka dirigenti just raskem jälgida, eriti siis, kui ta kogu kehaga orkestri ees "virvendama" kipub. Ma usun küll, et füüsilise pool on dirigendi puhul oluline, aga kindlasti mitte määrav. Samuti ei ole määrav sugu. Kunagi ütles

professor Matsov mulle, et kahjuks on maailmas kirjutatud nii vähe muusikat naistele. Aga minu arvates on nii, et kui juhataks näiteks Mahleri Esimest või Tšaikovski Kuuendat sümfooniast, siis ei ole seal naisi, mehi ega lapsi. On hoopis mingi teine, kõrgem maailm, tasand, kus ollakse võrdsemad kui tavaelus.

Sinu repertuaarivalik võib tunduda kuidagi vanamoeline, kui võrrelda näiteks teise noore eesti dirigendi, NYCD Ensemble'i juhi Olari Eltsi tegemistega, kes esitab ja salvestab esmajoones eesti kaasaegset heliloomingut. Miks sina oma orkestri kava midagi uut ei võta?

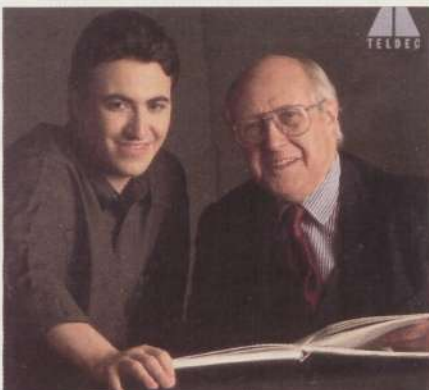
Aga miks ma peaksin seda tegema, kui see Olari'l tõesti nii hästi välja tuleb? Igaühel olgu oma nišš. Minu instrument on Eesti-Soome Sümfooniaorkester ja orkestri suurus määrab ka repertuaari. Mängime suurvorme, sümfooniaorkestri kõlavõimalusi kõige paremini välja toovaid teoseid maailmaklassikast, aga ka eesti autoritelt. Meie esimese plaadi peategelane on ju Veljo Tormis. Järgmisena tahame salvestada Erkki-Sven Tüüri loomingut. Ja mis puutub kaasaegsesse muusikasse, siis on selles küll palju head, aga ka palju selliseid teoseid, mis loodud üheks korraks, mingiks tähtpäevaks või festivaliks. Kulub palju aega, et näha, kas need lood jäävad püsima. Jah, ma olen konservatiiv. Ma ei arva, et peab kohe ja kiiresti kõige uuega kaasa minema. Pigem väärtustan vana, ja see, milles ma ise veendunud olen, kukub mul ka paremini välja. Ma armastan oma orkestrit ja muusikat, mida teeme.

Kes oleksid sa siis, kui sa ei oleks dirigent?

Mul pole kunagi ühtki varuvarianti olnud. Ma ei taha õelda, et muusika on minu jaoks kõige tähtsam, aga see on minu elu ja mõtte väljendus – mina. Kardan, et ma ei oskaks enam ilma muusikata olla.

Eesti-Soome Sümfooniaorkestri hooaja *Musica Grande* lõppkontsert *Grosso* toimub 22. mail Estonia kontserdisaalis. Kavas Richard Strauss'i *Heldenleben* ("Kangelase elu") ning Pjotr Tšaikovski *Kuues sümfoonia*, alapealkirjaga "Pateetiline".

■ Erakordselt kiiresti on kulgenud 27-aastase peruulase **Juan Diego Flórez** karjäär. Pooljuhuslikult laulmisega tegelema sattunud Flórez debüteeris juba 23-aastaselt La Scalas ning on praegu asjatundjate arvates rafineerituima tehnikaga Rossini-tenoreid maailmas. Flórez, kes lapsepõlves polnud sõna "ooper" veel kuulnudki, leiab, et just Rossini päikseline looming on see ideaalne peibutus, millega tasub rahvast teatrisse meelitada. Teda ennast veetleb esmajoones Rossini muusika tehniline väljakutse: virtuoosus, filigraansus, koloratuurid. Küsimusele, kas vastab tõe, justkui oleks lauljate töökoormus tänapäeval enneolematu, vastab Flórez muretult: "Jutt või asi. Võtke mis tahes eluala esindaja – tööpäev kestab ju ikka vähemalt kaheksa tundi."

Maksim Vengerov ja Mstislav Rostropovits.

■ **Maksim Vengerov** (s 1974) loovutab regulaarselt oma kontserditulusid Itaalia Keskkonnakaitse Fondile. Inimliku elukeskkonna pärast muretsev Vengerov on ajakirjanike sõnul Anne Sophie Mutteri kõrval kõrgeimaid honorare teeniv viiuldaja maailmas. Kõrged on ka Vengerovi nõudmised: äriklassi piletid ja luks-sviidid vanematele ja pedagoogile – isa-ema ja õpetajata ei reisi viiuliääs kunagi. Aastast 2000 Saarimaa Muusikakõrgkoolis töötav Vengerov ei anna kunagi üle kahe kontserdi nädalas ning on kriitikute erilise lugupidamise teeninud sellega, et ei mängi repertuaari, mis tema meelest pole mängimist väärt.

Flight'i lavapilt teises vaatuses.

FOTO VLAAMSE OPERA

■ István Szabó filmi *Taking Sides* üle polemiseeris Itaalia press juba enne, kui dirigent **Wilhelm Furtwängler**ist pajatav lugu ekraanile jõudis. Jutustades Furtwänglerist, keda on süüdistatud Hitleri režiimi toetamises (olgu öeldud, et Furtwängler ei kuulunud kunagi natsiparteisse, Karajan aga, kes toona oli alles väike "K" – Furtwängleri sõnad! –, astus selle ridadesse koguni kaks korda), lahkab Szabó oma filmis igipõlist teemat võimu ja vaimu vahekorras ning kunstniku vastutusest langetatud otsuste eest. Loosunglik hoiak "kunst poliitikast lahku" pudeneb Szabó nägemuses koost. Mis puutub Hitleri-meelsusse, siis sellele annab ehk vastuse dokumentaalne lõpukaader, kus "orkestridiktator" pärast kätlemist Goebbelsiga oma kätt taskurätikuga muudkui nühib ja nühib.

■ Kuubal sündinud **Alberto Vilar** on kümne aasta jooksul viiekümnele ooperiteatrile annetanud summa, mis küünib 400 miljoni USA dollarini. Vilari eluloost võiks teada seda, et nooruses meeldis suhkrutöösturi pojale viiulimäng... Kui võimule tuli Fidel Castro, otsustas perekond, et muusika on "pikajuukseliste rida" ning poiss õppigu parem USAs ärijuhtimist. Poiss õppiski ning liigutab nüüd varandust koguväartusega umbes kolm miljardit dollarit. Tänavu käis kuuekümmene Vilar taas Itaalias, kuid mitte ooperit nautimas, vaid loengut pidamas: ta nimelt selgitas Euroopa tööstureile, mida tähendab metseenlus ja mis on andmiskultuur.
Mailis Pöld

■ Inglise keskmise põlvkonna tuntuma minimalistliku helilooja **Jonathan Dove**'i (s 1959) kaasajateemalise kolmevaatuse ooperi *Flight* tõi Euroopa kontinendil esimesena välja Flaami Ooper (De Vlaamse Opera), mängides seda inglase Richard Jones'i lavastuses Antwerpenis ja Gentis veebruaris ja märtsis.

Flight on Dove'i esimene täispikk ooper, mille maailma esietendus toimus 1998. aastal Glyndebourne Touring Opera's. Teravalt päevakajalise poliitilise ooperi tegevus toimub lennujaamas, kuhu halva ilma pärast ärajäänud lendude tõttu on kogunenud suurem reisiseltskond. Frustreeritud ebamugavast ööveetmisest ootesaalis ja lennufirma kulul napsitamisest, puhkevad väsinud ja vihaste reisijate vahel tülid ja tragikoomilised armuintriigid. Maskid langevad ning seksuaalsed identiteedid purunevad. Lisaks oma lendu ootavatele reisijatele jalutab lennujaamas ringi ka passita põgenik, keda ei lasta juba mitmendat päeva maale. Otsides kaastunnet reisijailt, langeb ta hoopis nende julma omakohtu ohvriks. Põgeniku erandlikkust ootajate seas sümboliseerib muusikaliselt talle kirjutatud eriline vokaalpartii, mida esitab kontratenor. Flaami Ooperis laulis Põgeniku osa nimekas šoti kontratenor Christopher Robson. Ultramoodne neopop lavakujundus (inglise kunstnik Giles Cadle) on kohaspetsiifiline, markeerides Antwerpeni lennujaama. Võib-olla peakski seda ooperit kunagi ka mõnes lennujaamas mängima? Tallinnas näiteks.
Harry Liivrand

Kadri Hunt Bachi Johannese passioonist, Elena Lass & Mariliis Valkonen Eesti Muusika Päevadest Harry Liivrand Estonia "Lõbusast lehest" Ivalo Randalu kevadisest oreliretkest

Paul Hillier.
FOTO TÕNU TORMIS

Suur muusika suurel reedel

Johann Sebastian Bachi
Johannese passiooni
ettekandest

KADRI HUNT

Eesti Filharmoonia Kammerkoor,
Tallinna Kammerorkester, dirigent Paul
Hillier, solistid Mati Turi (Evangelist),
Uku Joller (Jeesus), Aarne Talvik (Pilatus),
Risto Joost, Vilve Hepner, Tiit Kogerman,
Rainer Vilu, Toomas Toher, Allan
Vurma, Iris Oja, Esper Linnamägi, Kaia
Urb.

Muusika on tõeline ime. Pikka aega võib ta uinuda kolletuval paberil, siis aga äkki helideks saanuna lendu tõusta, võttes enesega kaasa tema puudutust tundnud hingi, nii lauljate-mängijate kui ka kuulajate omi. Usun, et seda tundsid kõik need, kes 29. märtsi õhtul Estonia kontserdisaalis viibisid (tore, et eesti rahva suur muusikahuvi ka kontserdikorraldajaid üllatada suutis – tekstitõlgetega ka vasid jätkus vaid esimestele saabujatele).

Ehkki avakoor *Herr, unser Herrscher* ei leidnud veel päris ühtset hingamist, kulges ettekanne tõusvas joones ja kuulajate ees rullus üha süveneva sisseelamisega lahti suure reede traagiliste sündmuste lugu. Tegevuse kandjana ja suurteose dünaamiliseks tervikuks liitjana on Johannese passioonis kesksel kohal Evangelisti partii, mis Bachi kohta eba- harilikult dramaatiline. Mati Turi hiilgas

siin nii sisuliselt läbitunnetatud tämbri- ja dünaamika nüansside rohkuse kui ka äärmiselt nõudliku vokaalpartii tehniliselt laitmatu esitusega. Jeesuse rohkem ühes meeolus püsiva osa mõjulepääs sedavõrd teatraalse Evangelisti kõrval on raske ülesanne, millega Uku Joller aga rõõmustavalt toime tuli. Veidi enam eba- maist rahu võinuks Jeesuse sõnades ju olla, aga see on maisele inimesele teadagi äärmiselt raske ülesanne.

Nagu Bachi ajal kombeks, laulsid kõiki ülejäänud soolo-osi koori liikmed. Lisaks juba tuntud nimedele andis Paul Hillier kogemuse saamiseks võimaluse ka uustulnukaile, kelle hulgast paistsid eriti meeldivalt silma kontratenor Risto Joost ning alt Iris Oja. Hingematva sügavusega esitas aaria *Zerfließe, mein Herze* Kaia Urb. Ka koori ja orkestri esinemine oli kõrgel tasemel.

Tundub, et uue kunstilise juhi käe all on toimumas nihked kontsentreerituma kõlakultuuri ja detailsema viimistluse suunas; läbipaistvuse, täpsuse ja selge polüfoonia poolest tõusis esile *continuo*-rühma jaoks eriti virtuoosne *Lasset uns den nicht zerteilen*, väga paindlikult kõlas viimane koor *Ruht wohl*.

Tähelepanuväärselt tundlik oli Harry Traksmanni ja Kaido Välja viuliduet. Mõningaid etteheiteid võiks ehk teha teksti esitusele – eriti orkestri *tutti*'s oli koori sõnadest raske aru saada, samuti kõlas saksa keel mõne solisti suus kohati häirivalt eestipäraselt.

Kuuldavasti on Paul Hillieril jõuluks plaanis järgmine Bachi suurteos – “Jõuluratoorium” koos Taani barokkorkestri-ga. Jääme põnevusega ootama.

Seitse päeva eesti muusikaga

Eesti Muusika Päevad
4.–10. aprillini

ELENA LASS,
MARILII VALKONEN

Uue muusika sõpradel jaotub aasta Eestis kevadeks ja sügiseks ehk siis ajaks, mil toimuvad Eesti Muusika Päevad (EMP) ja NYFD-Festival. 4.–10. aprillini kestnud EMP raames toimus kümme kontserti viies eri paigas, esiettekandeid oli üle kolmekümne.

Varasemate aastate muusikapäevade puhul on tihti justkui lohutavalt mainitud, et festival on parim võimalus oma tööd tutvustada eelkõige noortele heliloojatele. Tänavusel festivalil osalenud noorte autorite looming aga leiab ettekandevõimalusi kindlasti ka väljaspool muusikapäevi. Noorem põlvkond on kanda kinnitanud ning seisab igati väärikalt vanemate heliloojate kõrval, uustulnukaid ja suuremaid tillatusi aga kahjuks polnud. Seekordsete muusikapäevade noorem nägu tuli ilmselt sellest, et esmakordselt oli kunstiline juhtimine põhiliselt noorte heliloojate Timo Steineri ja Ülo Kriguli käes.

Festivali avas ligi viis tundi kestnud mammutkontsert. Kavas olnud autorite suurim vanusevahe oli 61 aastat (Liis

Jürgens – Ester Mägi). Kontserdi neli osa toimusid kolmes Muusikaakadeemia saalis; et publikut ära mahutada, toimus üks kontsert samal ajal kahes ruumis.

Tehti järjekordne kummardus Muusikaakadeemia mitte enam verinoorele orelele (heliloojad Mart Siimer, Lauri Jõelet, Igor Garšnek). Interpretidest jäi kõige enam meelde oboekunstnik Kalev Kuljus Tõnu Kõrvitsa tundlikus loodusmeeleolulises teoses *Wildflower* ning Iris Oja Helena Tulve teoses *Ithaka*. Uus Tallinna Trio näitas oma lüürilisemat poolt Mari Vihmandi palas “Pärivoolu I” ning jõulisemat külge Ülo Kriguli vapustavast energiast kantud teoses “Seinad”. Kontserdi lõppu jäi festivali olulisim esitajaist uustulnuk – kaheteistkümnest noorest interpreedist koosnev Voces Musicales Ensemble, millest töötab kujuneda noorima põlvkonna heliloojate oma “kodustatud” koosseis. Ansambel õnnistati sisse Kristjan Kõrveri “Pre” ja Timo Steineri “In memoriamiga”. Uus koosseis ei eksisteeriks ilma noore dirigendi Risto Joosti väsimatu entusiasmi ja andeta.

Festivali teisel päeval Klavessiini-päevadega kahasse toimunud kaasaegse klavessiinimuusika kontserdist “Swimming Bach” (pealkiri Mirjam Tally teose järgi) kujunes habras postmodernistlik rõõmupidu. Kontserdi kõrghetkeks oli aga hoopis György Ligeti *Continuum* Irina Zahharenkova esituses, taustaks videoinstallatsioon kuduvast vanaemast.

ERSO kontserdil tuli esiettekandele Tõnu Kõrvitsa *The Sign of Love*, neoimpressionistlik, orientaalne hõnguga tämbrite ja kauni emotsioonipingega orkestriteos. Kõrvits on üks väheseid eesti heliloojaid, kes üldse laia meloodialiini kasutab. Teist korda Eestis tuli ettekandele Erkki-Sven Tüüri 1997. aastal valminud Kolmas sümfoonia, sedapuhku ühes kõige õigemais elemendis – Olari Eltsi dirigendikäe all.

Omaette maailma moodustas Kadrioru lossis toimunud kontsert “Inimeste laulud”, mis sai pealkirja Kairi Kose esiettekandele tulnud vokaaltsükli järgi. Teine esiettekanne oli Eino Tambergi “Mälestusi isast” etlejale, lauljale, flöödile ja kitarrile. Kui saali kajav akustika soosis igati Kaia Urbi ja flötist Ann Õuna (kes kahjuks tegi kaasa ainult kahes loos), siis Mikk Mikiveri ilmekale deklamatsioonile tegi see ilmselge karu-

teene. Kontserdi kolmas esiettekanne, Margo Kõlari “Andromeda”, on Doris Kareva sõnamängulise luuletuse *Concerto strumenti e voce* vaimukas kajastus muusikas.

NYFD Ensemble'i kontserdil kõlasid ainult esiettekanded (välja arvatud Magnus Lindberg). Märt-Matis Lill oli oma teose “Linnujäljed taeval” kommentaarid maininud eemaldumist kordumatu ja tagasipöördumatu ideest. Iseenesest ehk pisut ülekoormatuna mõjuvast elementide sajast moodustus nagu nõiaväel hüpnootiseeriv staatika. Tämbrite leidlik sulandumine tuletas meelde termini “voolav kolorism”, mille-ga on Lille muusikat varemgi iseloomustatud. Margo Kõlari “Vana veski” kujutas endast antimodernistlikku kõlapilti. Tõnis Kaumanni jõululaule parodeeriv *Christmas Classics vol. 1* sulandus orgaaniliselt NYFD Ensemble'i hingeeluga, esitajate üleemeelikus võttis üles tavalisest veelgi kõrgemad tuurid, poole jalaga astuti instrumentaalteatrissegi. Tegelikult viibitigi ju teatrimajas – kontserdipaigaks oli Vanalinnastudio. Estonia kontserdisaalis toimunud Peep Lassmanni soolokontserdi esimese poole moodustas naisheliloojate looming. Enim jäi meelde esmakordselt muusikapäevadel osalenud Tanja Kozlova mängulisest korrastavaid printsippe otsiv “Prisma” ja Mari Vihmandi “Varsti oled sa siin”, kus ootusärevatesse kõla-laikudesse oli peidetud kõnekas meloodiajoonis. Naisheliloojate klaverimuu-sikas ilmnis huvitaval kombel peaaegu eranditult ühe noodi kordamise kultus. Eesti kaasaegne klaverirepertuaar näitas end sel kontserdil küllaltki konservatiivsest ja igati “korralikult” klaveripärasest küljest. Seda muljet ei suutnud rikkuda ka kontserdi viimases loos, Lepo Sumera teoses “Pardon, Fryderyk” esinenud õrnad koputused klaverikaanele.

Festivali ainus väliskülaline, vokaal-ansambel Musicatreize Prantsusmaalt polnud just vokaalne ime, kuid Toivo Tulevi uudisteos “Nüüd oled vaikusen mu ligi üksi Sina” oli usk muusikas ja seda juba nii lihtsalt ei varjuta. Mälestushõngulisel lõppkontserdil Kadrioru lossis kõlas Hortus Musicuse esituses Lepo Sumera, Mati Kuulbergi ja Raimo Kangro looming ning kolmest autorist kokku moodustunud müstilise isiku Malera Kasuku Klaveritrio.

Tänavune festival oli avatud ja

Voces Musicales
Ensemble ja dirigent
Risto Joost mammut-
kontserdi peaproovis.

FOTO RENÉ VELLI/REAL

mitmekülgne, aga erilisi stiilšokke ega novaatorlust kahjuks polnud. Peaaegu täielikult puudus elektrooniline muusika. Siiski on mõni aasta tagasi lootusi äratanud uus põlvkond ennast tõestanud ja tõmmanud kaasa veelgi nooremaid komponiste, kes ühes vanameistritega Eesti muusikapildi üsna meeldivalt kirjuks värvivad.

Irina Zahharenkova
kontserdil
"Swimming Bach".
FOTO RENÉ VELLI/REAL

Lesk ja Wiesler

Franz Lehári operett
"Lõbus lesk" esietendus
Estonias 11. aprillil

HARRY LIIVRAND

Et Estonias mängitakse peale ooperi ja balleti ka operette, pole laiduväärt. Eestis kuulub operett rahvusoooperi traditsioonilisse repertuaaripoliitikasse juba ligi sada aastat ning institutsionaalselt on operett meil ammu tõstetud nn kõrgete kunstidega samale püünele, ehkki paljudes parimates Euroopa ooperimajades ei tuleks opereti lavastamine kõne allagi. Liiga rahvalik, liiga kommertslik, liiga meelelahutuslik, olen kuulnud põhjendusi Amsterdams, Londonis, Brüsselis. Ei vaidle vastu. Need argumentid ei ole aga takistuseks opereti lavastamisele kuulsates saksakeelse kultuuriruumi – millesse Eestigi mentaliteediajalooliselt kuulub – ooperimajades.

Viin, üks igavesi operetikeskusi, on mitmel viimasel hooajal saatnud Estoniasse lavastajana gastroleerima nende Volksoperis furoori tekitanud Monika Wiesleri. Pressiteated ja eelutvustused ajakirjanduses rõhutasid, et tegemist on esimese naislavastajaga Austria muusikateatris. Nagu määraks sugu lavastaja töö kvaliteeti või publiku ja arvustaja suhtumist lõpptulemusse! Nii on küll naiivne mõelda. Olen Wiesleri senistest töödest Estonias näinud kahte, Johann Straussi "Viini verd" ja "Nahkhiirt", ega pidanud pettuma. Kuid ega Ago-Endrik Kerge "Savoy ball" jt tänaseks legendaarsed lavastused olnud kehvemad. Mis aga Viini uue opereti klassikasse kuuluva Franz Lehári "Lõbusa lese" esietendusest Estonias kõigepealt meelde jääb, on Liina Keevalliku lavakujunduse keskpärase lahendus, dramaturgiline venitatus ning meessolistide probleemid hääle kandvuse, intonatsiooni ja osalahendusega. Vaid Voldemar Kuslap jahmerdava saadikuna ja Tõnu Kilgas saatkonna figaroliku käskjalana annavad oma karakterile jume.

Lavastuses pole sära. Muusikateatris sümboliseerib igavus surma eelkõige opereti puhul ning seda ei vabanda seal millegagi välja. Lavastuses visatakse ka kildu "aktuaalsetel kohalikel teemadel"

Heli Veskus (Hanna Glawari)
ja Väino Puura (krahv Danilo).

FOTO HARRI ROSPU

nagu operetižanris kombeks, aga naljad ei aja eriti naerma ning tunduvad kohatuna (näiteks grisettide võrdlemine kodutartedega).

Wiesleri (kes on ühtlasi lavastuse koreograaf) variandis on "Lõbus lesk" heas mõttes vanamoodne lavastus. Mängitakse 1905. aasta mondäänset

Pariisi suurilma (moes ja sisustuses põimumas historitsism ultramoodsa juugendiga): daamid kannavad tohutuid õhulisi sulgedega kübaraid, härrad lampassidega pükse ja särpe üle vormikuue. Etenduse trumbid on (alates elavama tempoga teisest vaatusest) tantsustseenid, kostüümid (kunstnik Kustav-Agu

Püüman) ning orkester (dirigent Paul Mägi). Neid ei pea häbenema. Püümani elegantseid kostüüme läbib must-punane-valge koloriit ja intriigi kulminatsioonis rõhutab opereti finaalis peaosalise võitu efektselt värvi allegooria – kuldne kleit koos samas toonis hiigellehvikuga. Üks märkus siiski – turnüüri kasutamine oli 20. sajandi alguseks juba moest läinud.

Teise vaatuse stiliseeritud “ungari-likes” tantsudes jagub piisavalt operetliku salongilikkust ning kolmanda vaatuse kankaanis sellele tantsule omast bravuurset hinge. Sealjuures annab Heli Veskus (lesk Hanna Glawari) endast parima tantsijana, sulades loomulikult balletitruppi. Vokaalselt sobivad Veskus ja Margit Saulep (saadikuproua Valencienne) operetinäitlejaiks suurepäraselt, aga et ennast rollis tõeliselt maksmat panna, peaksid mõlemad lauljad lavalise vabaduse suunas arenema. Operett on ka isikupärane näitlemine.

P. S. Kui otsitakse järgmist naislavastajat, soovitaksin Brigitte Fassbaenderit. Tema Dortmundi Ooperis lavastatud Jacques Offenbachi “Orfeus allilmas” löi möödunud sügisel laineid kogu Saksamaal.

Üks kevadine oreliretk

IVALO RANDALU

Kui korstnas on suits, siis maja elab. Kui kirikus tegutseb väikegi kogudus, siis orel hüüab. Vähemalt pühapäeviti koguduse laulu toeks, sest ka viletsas seisus pillist leiab ikka registreid, mida selleks kasutada saab. Aga enamaks? Kontsertnumbrite tarvis? Seda sõidetiigi Eesti Orelisõprade Ühingu inimestega 5.–6. märtsil Tallinnast lõuna poole kaema.

Esimene selline reis tehti mullu 20. oktoobril ja siis võeti sihiks meie esimese kirikuorelite ehitaja Gustav Normanni (1821–1893) tööd Jüril, Kosel, Simunas ja Viru-Jakobis. Seekord eeskätt saksa kuulsa meistri **Wilhelm Saueri** omad. Huvilisi jagus üle paarikümne, nii tudengipiigastid ja magistrante EMAs ning Usuteaduse Instituudist kui ka tegevorganiste. Ekskursiooni juhtis orelimeister Toomas

Mäeväli, uudistajateks olid ka organistid Andres Uiho, Toomas Trass ja Aare-Paul Lattik ning koguni Tallinna Prantsuse Kultuurikeskuse noored keeleõpetajad, Pariisi Comédie-Française’i ja Pariisi Gregoriaani Koori laulja Jean Pascal Ollivry (kel muide valmis hiljuti Vilde “Pisuhänna” tõlge prantsuse keelde!). Esimeste “Saueriteni” jõudmise tegelikult alles väljasõidu päeva õhtupoolikul, sest peatus tehti juba ka Annas.

Anna

Väike kirik ja väike orel, õieti viie heliseva registriga positiiv. Kirik pühitseti sisse 6. juulil 1780, oreli tegi Normann aastal 1877. Enne rōdule ronimist seiras pilk saali – jah, 1995. aastal rōõvitud altariimaal (Jeesus Peetrusega, R.-J. von zur Mühlen, 1892) oli jälle paigas, samuti üks kahest laelühtrist. Positiivi taga läksid hoogu nii Uiho kui ka Trass, seejärel nooremad. Lõpetuseks kõõrutati rōõmsalt mõned koraalid viimase palve- ja koraaliraamatu 10. ilmumisaasta auks. Nii siin kui ka edaspidi, teiste kirikute ruumi “katsudes”, saatis laulu vallatult moodsate harmooniate garneeringus Toomas Trass. Positiivist, eriti selle pehmekōlalises *principal* 8’ jäi meile armas mulje. Küllap Artur Kapilegi, kuita 1920. aastate lõpul lähikonnas Liivamäe talus suviti “Hiibit” kirjutades vahel sellel mängimas käis.

Suure-Jaani

Siinne vendade Kriisade 1937. aastal valminud pill (26 registrit) on kuulus ja palju kuulnud, noorematele muidugi jätkus avastusi. Iseäranis püüti välja kuulata pilli eelkäija, 1804. aastal Pärnu meistri Johann Andreas Steini tehtud orelist kasutatud vilesid ja takseeriti samast ajast pärit prospekti. Päriti ka, kas see Stein pole mitte toosama hiilgav klaverimeister, kes Mozartile ta lemimikpilli tegi? Ei, ei ole, on vaid täpne nimekaim. Steine oli toonane Saksamaa tulvil ja Saksast tuli meiegi mees Riia kaudu Pärnusse. Kōige uhkemalt kōlas siin Widori Tokaata, mida olime juba bussis kassetilt kuulunud autori enda ajaloolises esituses (umbes aastast 1935).

Viljandi Pauluse kirik

Selle kiriku orelit nautisime terve tunni. Pole vist kuigi sūnnis sakraalehitisi võrrelda, aga ei saa jätta märkimata, et see on üks Eestimaa ilusamaid. 19. sajandi

keskel ei mahtunud saksa- ja eestikeelne kogudus vanasse Jaani kirikusse enam ära. Kohalik parun Ungern-Sternberg eraldas maarahvale uhke krundi, 1863. aastal pandi nurgakivi, hoone pühitseti sisse 30. oktoobril 1866. Samast aastast pärinevad altarimaal (Dresdenist) ja orel (Gothast). Viimase ehitas Guido Knauf, kolmandat põlve meister. Knauf tegi oma töökojas tarku tehnilisi lihtsustusi, tema pillid said odavamad ja töökindlamad kui näiteks palju tuntumal Ladegastil. Todasama Viljandi instrumenti hindavad teadjad kena barokse kōla tõttu Ladegasti omadest paremaks. Üldse ehitas Knauf üle saja orelit, enamik neist on hävinud, Eestis leiab neid veel Kolga-Jaanis ja Karksis. Viljandi “Knauf” oma 31 registriga on meie suurim mehaanilise traktuuriga pill ja võimaldab praegugi ka tuuletallamisega – mida Uiho kiidab elektrimootori tuulest etemaks – mängida. Läbi prooviti kõik registrid, paraku polnud need kōik hāāles, aga sellest saab vajadusel muidugi üle.

Viljandi Jaani kirik

Selle kiriku loos on traagikat – pärast viimast sõda tehti see laoks, sisustus lagastati, laialipillatud oreliviled suudeti siiski pāāsta ja orel Põltsamaal uuesti üles ehitada. Nūūdseks on Jaani kirik kujunenud ka Viljandi esinduslikumaks kontserdisaaliks. Saksamaalt saadi uus, ent kahjuks kunstilise vāārtuseta, isikupäratu ja osalt kummalisegi dispositsiooniga kolme manuaali ja 27 registriga orel. Kui veel ka instrumendi sisse vaatasime ja nägime liitvineerist tuulepōhju ja vilesid, läksid meie orelimehed kurjaks. Ent saali puitalgi ja üldine hea akustika mahendavad kisendavat vastuolu ning on tänuvāārt, et pill ikkagi olemas on – mängida saab, Ines Maidre näiteks salvestas 1995. aastal sellel Peeter Süda Prelüüdi ja fuuga g-moll.

Enne ārasõitu Jōgevamaale käisime läbi Viljandi Kultuurikolledžist. Seal on kaks Sibeliuse Akadeemiast toodud harjutuspilli (üheksa ja nelja registriga). Peamine aga, mida hoomasime, on koolis valitsev sūmpaatne vaimne õhkkond (kirikumuusika õppetooli juhataja on Ene-Mai Salumäe, tema parem käsi Aaro Tetsmann).

Kursi

Kursi kirikus ootas meid esimene “Sauer” (20 registriga), ehitatud aastal 1898

Orelisõbrad Pindi kirikus: esireas vasakul Ivalo Randalu, keskel Laine Villenthal, tagareas keskel Andres Uibo ja vasakult neljas matka juht Toomas Mäeväli.

FOTO TONIO TAMRA

Saksamaal. Väga elegantse kõlaga pill (op. 753), mida taas kõik proovida soovisid. Jõgevamaa oli sajand tagasi parimate põldudega rikas kant, siia telliti teisi "Sauereid". Pikk kumer puitlagi kannab heli altarini imetabase puhtuse ja selgusega. Kuulutasime Kursi kiriku Eestimaa parima akustikaga paigaks. Kirik ise on ka ehitisena tore – praeguse kuhu omandas vanale osale rajatuna aastal 1648, neogootlik välimus anti 1870. aastatel ja sellest ajast on see meil ülepea kõige arvukamate tornikestega kirik – kaheteistkümne nn apostli- ja peatorniga (Tartu Peetril on torne ja tornikesi üheksa, muidugi on need massiivsemad). Ehitamisloost on käibel lustakas legend: "Kursi kirikut tahetud enne Tõrve küllasse jõe kaldale ehitada, aga nii palju kui päevaga tehtud, sama palju ka ööga maha lõhutud. Ei saadud mitte ehitada. Siis näidatud kiriku meistrile öösel unes, et tuleb võtta sealt kohalt jõest sõel vett täis, kuhu kirikut ehitada taheti, ja minna mööda jõe äärt alla poole seni kaua, kui sõelast vesi maha kukub. Sellesse kohta ehitatudki kirik, kus ta praegu Pedja jõe kaldal seisab. Kiriku meistri nimi olnud Kusta ja sellest olevat tulnud Kursi kiriku nimi Kursi."

Äksi

Odüsseia esimest päeva kroonis Äksi oma

18-registrilise "Saueriga" aastast 1902 (op. 903). Kui Kursi orel on peaaegu prantsuslik, siis sinne kõlab pehmemalt. Teisest manuaalist leidsime ühe kaunima reisiril kogetud registri – *soloflöte 8'*. Samas ei vasta just see manuaal täiel määral kontsertpilli nõuetele (ilus küll, kuid nõrk; aga ega ükski kõnealustest orelitest polnud mõeldudki kunstmuusika esitamiseks!). Ent leidub küllaga muusikat, mida siin täisväärtuslikult mängida, näiteks Arrot. Uibo on juba mitmel aastal nimelt Äksile panuse teinud.

Võnnu

Järgmisel hommikul sisenesime avarasse Võnnu kirikusse. Sealse pikka aega "Saueriks" peetud Tartu Jaani kiriku endise oreli ehitasid tegelikult tartlane Ernst Kessler ja riialane Emil Martin, Sauer vaid kõpitses selle hiljem üle (op. 892). 25 registri seas on nii "hõbedat" kui ka mõneti harali teravakõlalistsust. Kuigi pilli intonatsioon pole ühtlane, kõlab see päris kenasti. Võnnus aga maksab peatuda ka siis, kui kedagi orelipuldil pole – rajamisel on omanäoline ekspositsioon, kus näha kantslikatted 19. sajandi teisest poolest, Rootsi sõdurile kuulunud savist põletatud veeanum aastast 1710 jm.

Toomas Trass tütar Karisega Viljandi Pauluse kiriku orelil taga.

FOTO TONIO TAMRA

Pindi

Kõige kaugemaks ja meeleolult helgemaks osutus Pindi kirik – väike valge, nii seest kui väljast helendav kirikuke – ja headust kiirgav, peatselt 80-aastaseks saav koguduse õpetaja Laine Villenthal, kes oli meie tarvis lasknud suure nõu täie kasemahla. Orel on 12-registriline, Kriisade esimene kirikupill aastast 1903. Seega ehitatud veel katsetuste perioodil,

kõlalt pisut liiga jõuline selle ruumi kohta.

Kanepi

Ühte "Sauerit" nägime veel Kanepis (op. 861). See on keskmine, 16-registriline kontsertpilli mõõtu instrument, väga kauni kõlaga. Igatahes Tallinna toomkiriku omast tunduvalt mahedam. Nagu kõik toonased orelid, on seegi sõna otseses mõttes rahva

oma, tehtud korjanduste-annetustega saadud raha eest. Ainult et seda rahvast ennast ei ole enam, on vaid orelid kui monumendid. Aga kui tuleb organist, ärkavad hinged helides. Ja organistide tsunft kosub. Tasapisi, aga siiski.

Tartu Peetri kirik

Reisi lõppakordiks sai õhtune kontsert Tartu Peetri kiriku orelil, mille ehitas

1890. aastal kohalik meister Wilhelm Müllverstedt (23 registrit). Too pill oli viimati üsna räbalas seisus, seda on praavitatud ja nüüd täiesti mängukõlblikuks saadud. Siiski, juba ehituslikult jääb määratus ruumis *forte* kõla nõrgaks, *piano* kandub laiali loomulikumalt. Üllatav, et erilise kellalöömiseta kogunes parasjagu kuulajaid. See tähendab – ka orelimuusika publik kosub.

24 prelüüdi ühele fuugale

Märtsis esitles filmistuudio F-Seitse OÜ uut dokumentaalfilmi Arvo Pärdist – “24 prelüüdi ühele fuugale”, mille stsenarist, režissöör ja operaator on Dorian Supin. Kokku filmiti Pärdist üle 70 tunni materjali, võttepaikadeks Tallinn, Vilnius, Berliin, Reikjavik, Rooma ja teised linnad, kus helilooja teosed on sündinud. Peale pooleteisetunnise portreefilmi valmis veel kolm lühifilmi Pärdi 2000. aastal esiettekandele tulnud teoste *Orient & Occident*, *...which was the son of ja Cecilia*, *Vergine Romana* proovidest. Supinile on see teine Arvo Pärdist tehtud dokfilm, esimene valmis 1990. aastal ning kandis nime “Siis sai õhtu ja sai hommik”.

“24 prelüüdi ühele fuugale” on omapärane mosaiik Pärdi elu- ja loomingutee värvikatest kildudest. Pärt lapsepõlve meenutamas, interpretidega proovis, abikaasaga seenemetsas, huvilistega mõne oma partituuri kohal – stseenid on järjestatud ilma kronoloogilise järjepidevusega, vaheldudes pealtnäha sama suvaliselt nagu pildid kaleidoskoobi pööreldes. Kuid iga pöördega paistab vaatajale veidi teistsugune Pärt, kord tasane ja süvenenud helilooja, kord edev mängualdis laps. Et kaamera on kogu filmi vältel ainult Pärdi mõtiskluste päralt, st keegi kõrvalseisja neid ei kommenteeri, siis näeb iga vaataja temas just neid nüansse, mida ise soovib. Pereliikmena on Supinil õnnestunud edasi anda loomulik ja kodune õhkkond ka siis, kui kaamera lausa Pärdi näo ees suriseb – helilooja tunneb end piisavalt vabalt, et juttu vestes sujuvalt näiteks eesti keelelt vene keelele üle minna või ühel hetkel lihtsalt vait olla ja pikalt kaamerasilma vaadata.

Filmi suurim väärtus on ilmselt see, et Pärti ei püüta kunstlikult avada, vaid et ta avab end ise. Õigupoolest on need 24 pilku eelkõige ühe Pärdi pilgud iseendale.

Kristina Kõrver

Dorian Supin.
FOTO KODUARHIIVIST

Koorikultuuri aastapäev

Tänavu möödub 80 aastat ühest olulisest sündmusest eesti kultuuriloos – Eesti Lauljate Liidu asutamisest. Ühtlasi on ka ELLi õigusjärglase, Eesti Kooriühingu 20. aastapäev.

Kahe ühingu kokku 100 aasta sünnipäeva tähistati kontsertaktuse ja koosviibimisega Tallinnas Mustpeade Majas. Kontserdil esinesid Kooriühingu egiidi all tegutsevad üleriigilised kollektiivid: Vabariiklik Orkestrijuhtide Puhkpilliorkester, Kooriühingu Kammerkoor ja möödunud suvel Llangolleni festivalil maailmakoori tiitli saanud Eesti Koorijuhtide Naiskoor.

Lauljate Liidu tegevusest kõneles Enn Oja, Kooriühingu tänapäevast juhatuse esimees Arne Saluveer. Kokku olid tulnud koorilauljad ja -dirigendid ning Kooriühingu endised ja praegused töötajad, sõbrad ja külalised.

“Sõnalise ja muusikalise sõnumi ühise edastamise unikaalne viis – laulmine – on isiksuse arenemise tähtis komponent,” ütles Arne Saluveer. “Koorimuusika roll meie rahvuskultuuri arengus on võrratult suur, ilma esimest rahvalaulikut ei oleks meil ka tänaseid edukaid kontserdikollektiive. Maailma kon-

kurentsilt suurim *a cappella* koorifestival, Eesti laulupidu, on maailmas ainulaadne, selle tähtsus ja kasu mõõtmatu. Meil on, mille üle uhke olla ning mille eest tänada.”

*

6.–7. aprillini toimus Pärnus VII vabariiklik kammerkooride festival, kus seekord võistles 21 koori. Esmakordselt oli osalemisvõimalus ka nais- ja meeskooridel.

Žürii koosseisus Kuno Areng (esimees), Heli Jürgenson, Mihkel Kütson, Mart Siimer ja Mati Turi hindas koore järgmiselt: A-kategoorias sai I koha ja *grand prix* Tallinna Muusikakeskkooli Kammerkoor (dirigent Evi Eespere), B-kategoorias võitis Tartu Jaani kiriku kammerkoor (Lilyan Kaiv), C-kategoorias Lehtse Kammerkoor (Tiiu Tikkerber, Kaido Janke) ning D-kategoorias (kus osalesid nais- ja meeskoorid) neidudekoor “Leelo” (Toomas Voll, Raul Talmar). Mart Saare laulu “Jaan läeb jaanitulele” parimaks interpreteerijaks tunnistati Rapla kammerkoor “Cantus” (Vahur Soonberg). Klassikaraadio eripreemia, milleks on kaheksa tundi tasuta lindistamist Eesti Raadios, pälvis Tartu Jaani kiriku kammerkoor (Lilyan Kaiv). Festivali korraldas Kammerkooride Liit.
Kaie Tanner

"Armujook"
Vanemuises.
FOTO REIN URBEL

Võlujõuga "Armujook"

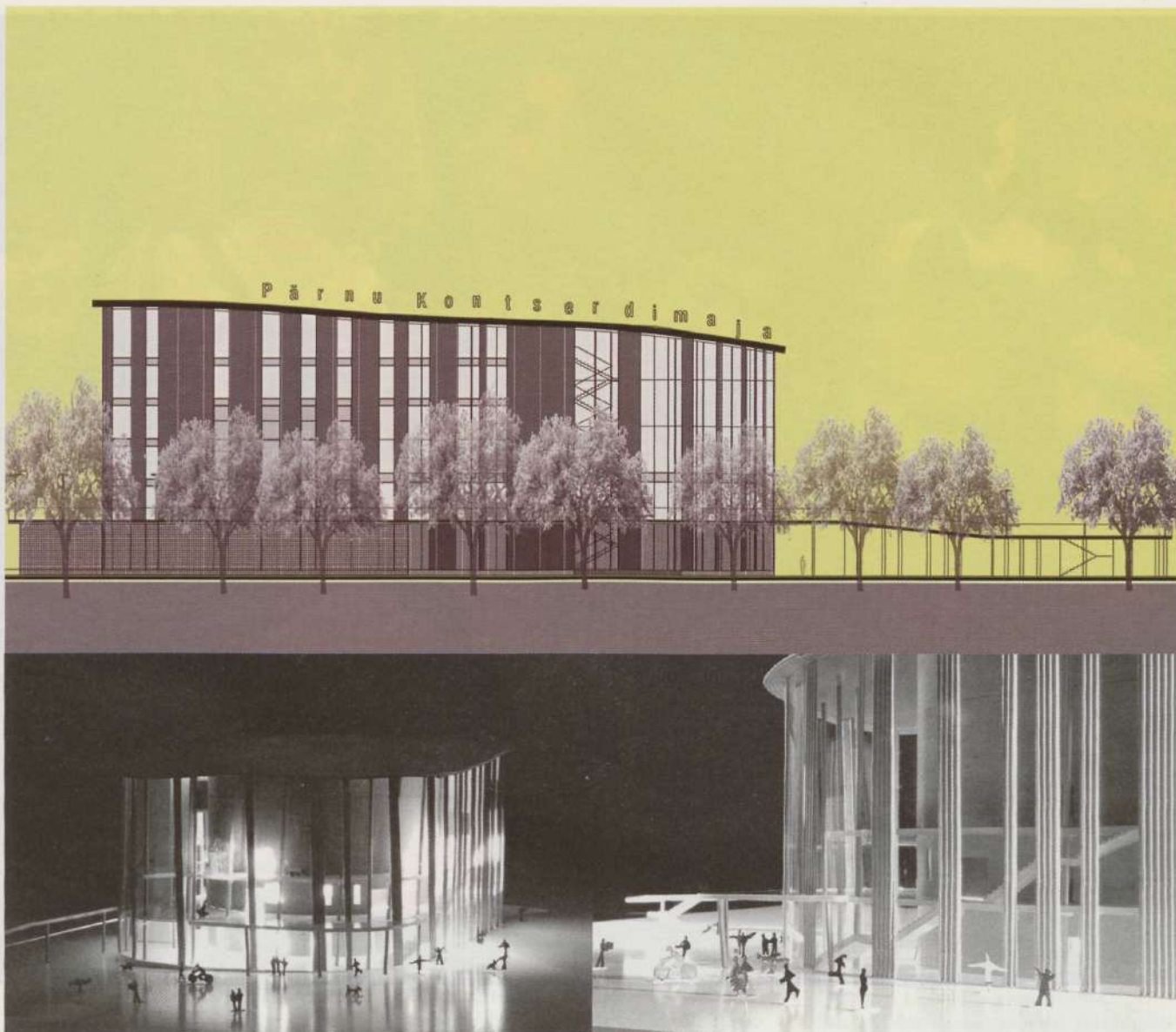
Vanemuise ja Eesti Muusikaakadeemia koostöös valminud Donizetti ooperit "Armujook" võib esietenduse järel küll kordaläinuks pidada. Meenus mõne aasta tagune Händeli "Xerxese" lavastus: taas tegevuspaik Vanemuise väike maja, sakslastest lavastajad, žanriks koomiline ooper. Mis aga põhiline – mõlema ooperi ettekanne oli väga heal tasemel. Toona kõneldi, et hirm saabuva lavastaja Joachim Herzi ees olevat vanemuislased kõvasti tööd rabama sundinud. Kas välismaalane kannustas ka nüüd?

Donizetti muusika on ilus, mis sest, et mitte kuigi originaalne, osavalt klišeedest kokku õmmeldud. Nautida saab väga

palju väga head laulmist, näib, et piinlikkust tekitavalt vibreerivad hääled hakkavad Eesti muusikateatreist lõplikult kaduma. Head häält ja/või näitlejavõimeid näitasid kõik peategelased, samuti rohkesti osalev koor. Lavastus köidab peale hästi teostatud muusikalise külje ka haarava visuaalse poolega. Pilk on lausa lavale naelutatud: iga isik koorist seab eriomase karakteri, liikumisjoonisega. Siiski, on kohti, mis ehk "üle lavastatud". Näiteks avamängu kõlades näeme itaalia-pärast olmet – hulka tegelasi (sealhulgas koori), kes kõik millegagi ametis, suhtlevad omavahel, mehkeldavad mille või kellegagi ja see kõik on väga tore vaadata, aga avamängu muusikat ei kuule – kuulata pole lihtsalt aega, peale selle teki-

tab hulk liikuvaid inimesi müra. Purskkaev ning selle veerel seisev, elav ning tegevustikule reageeriv, lõpus isegi toimuva sündsusetuse üle "punastav" Madonna on iseenesest tore leid, kuid ka vee pladin matab ajuti muusika. Need on aga loo kui terviku seisukohalt pigem pisiasjad. On vaimustav, kuidas kogu laval viibiv seltskond lustib. Jätuks ometi teatri vastaval asjamehel oidu teost korralikult "müüa" (asjaolu, mis mitte ei võiks, vaid lausa peaks "Xerxesest" erine-ma) – usun, et selle lavastusega oleks võimalik nii mõnigi potentsiaalne vaataja Lõuna-Eesti mitte kuigi arvukale ooperipublikule juurde võita.

Virge Joamets

Pärnu uue kontserdimaja vaade ja makett.
COO ARHITEKTID

Pärnu saab endale kontserdimaja

Eelkõige suvepealinnana tuntud Pärnu püüab oma rohkete kultuurisündmustega ning hariduselu edendamiseks peagi saada ka kultuuripealinna tiitlit. Lähituleviku üheks suursündmuseks on Pärnu Kontserdimaja ehitamine, mis peaks Linnavalitsuse ja Eesti Kontserdi ühistööna lõpule jõudma selle aasta viimasel kuul. Arhitektide Hanno

Grossschmidti, Katrin Koovi ja Kaire Nõmme loodud ning žürii poolt parimaks tunnustatud ideelahendus rõhutab Pärnu ja suve kokkukuuluvust – kontserdimaja fassaad on kui õhuline kardin, mis vastavalt vajadusele kas varjab või paljastab kõik maja sisemusse jääva. Ning plaanide kohaselt peaks sissesse mahtuma nii mõndagi: 810-kohaline ja Rahvusoperi omast suurema orkestriauguga kontserdisaal ning 150-kohaline kammersaal. Lisaks sellele on

hoone ülemised korrused planeeritud muusikahariduse tarbeks. Pärnu Muusikakool ja Otsa-kooli filiaal saavad edaspidi tegutseda tingimustes, mis peaks rahuldama meistrite, sellide ja õpipoiste kõik vajadused, õpetatagu siis traditsioonilist pillimängu, pop-džässi või arvutimuusikat. Kontserdimajast saab kodu ka Pärnu Linnaorkestrile, esimesel korrusel seab end sisse Pärnu Linnagalerii.
Marko Lõhmus

LACRYMOSA

Rauno Remme

26. jaanuar 1969 –
10.? 11.? märts 2002

ANNELI REMME

Rauno oma lemmik-koahas, Tenerife saarel, ligi nelja kilomeetri kõrguse mäetipu ja vulkaani-kraatri vahel. 29. oktoober 2000.

FOTO ANNELI REMME

Raunol jäi lõpetamata lugu, mis rääkis temast endast. *Private Prison* ("Eravangla") oli mõeldud Eesti Muusika Päevadeks Tallinna Kammerorkestrile lisapillidega. *Private Prison*'ist pidi saama süntees euroopa "nüüdimuusikast", araabialikust helikeelest ja progerockist. Araabia muusika oli Rauno viimaste aastate kirg, mida Saharas käimine veelgi võimendas. Loo ingliskeelne tekst – muretsesime mõlemad, kuidas suhtuvad orkestrandid sellesse, et pillimängu ajal tuleb ka laulda – kirjeldab depressiooni ja lõpeb mõtetega selle ületamisest (*I have never been so close to existence before...*).

Kaks päeva pärast matuseid saabus ühest Ameerika kirjastusest teade, et *Private Prison* on jõudnud suure luulekonkursi poolfinaali ja avaldatakse suvel raamatus, milles teisedki maailma inimesed oma hinge tühjendavad. Rauno ilmselt häbenes öelda, et on oma luuletuse kuhugi saatnud. See on vist üks kolmest ainsast saladusest, mis meil teineteisele avaldamata jäi. Ma ei rääkinud

talle kunagi ja püüdsin ka ise unustada enne meie päris lähedaseks saamist tulnud "häält-ei-tea-kust", mis ütles, et see poiss võib surra 33-aastaselt. Kolmas ülestunnistamata asi oli mu sisetunne, mis kahtles juba enne ühegi noodi kirjapanemist, et Raunol ei jätku jõudu ega aega "Eravangla" lõpetamiseks. Asjatundlike meedikute kinnitus, et nii hapra hingega ja sünnist saadik tavatult palju traumasid üle elanud inimestega juhtuvad õnnetused kergesti, ei paku palju lohutust.

Lapsepõlves sügavale sisseistutatud põhjendamatu eneskriitika ning selle hävitava iseloomuga august väljumisele raisatud aeg takistas paljude teoste jõudmist sellisesse vormi, mis oleks vastanud kujutlusele Rauno peas. Hulk aega elust kulus ka leppimisele tõega, et oma ideaalteostest tuleb loobuda. See oli kinnisidee ruumist, mida tinglikult võiks nimetada "totaalseks multimeediakeskonnaks", kuid milles viibimine oleks olnud kogemus, mis ei mahuks ei kunsti ega ka "elu" mõiste alla. Selle loomiseks

poleks kunagi leidnud raha, see "ei müüks" ega sobiks ühegi kultuuri-institutsiooni raamidesse. Detailidesse olin pühendatud ainult mina ja minusse see jäägugi.

Ma ei tea, kas ja kui palju eesti kultuur temast puudust tundma hakkab. Paljudel ei ole nüüd nõuandjat, kellelt küsida: "Rauno, mis klahvi peab arvutil vajutama, kui..." Mina olen muu hulgas kaotanud parima sõbra ja intellektuaalseima vestluspartneri, kellega arutleda maailma veidruste, inimeste ja armastuse, rahvaste ja sõnade põlvnemise üle. Inimese, kellega rääkida kõrvalseisjale arusaamatus "asju valesti nimetavas" keeles, mis oli aja jooksul kujunenud segu enese ja teiste tsitaatidest ning väljamõeldud sõnadest. See oli meie kodu kõlaline sisustus. Pole enam erilise keelevaistuga poissi, kellega koos võis erinevates keeltes välja mõelda väljendeid, mis on teoreetiliselt võimalikud ja grammatiliselt korrektsed, kuid mida praktikas vaevalt tarvitataks. Nad genereerigu!

KONTRAPUNKT

Quo vadis, Eesti muusikaharidus?

ANDRES PUNG

Muusika õpetamine on läbi aegade käinud meistri-selli meetodil. Professor Endel Lippus on meistriks teinud paljud eesti viuldajad.

FOTO KAIDO HAAGEN

Muusikaharidus ehk muusika õppimine ja õpetamine ükskõik millises vormis on põhimõtteliselt sama vana kui muusikakultuur. Muusikat on üldjuhul õpetatud meistri-selli meetodil (igihaljas moodus tänaseni!), tõsisemalt formaliseerima ja institutsionaliseerima on muusikaharidust hakatud alles viimastel sajanditel. Muusikaõpetuse kaks peamist ülesannet on:

1) anda kõigile lastele üldine ja laiapõhjaline ettekujutus muusikast, muusikaajaloost ja muusika tähtsustest ning pakkuda ka esmast ja kõigile jõukohast praktilist musitseerimiskogemust (eesti traditsioonis on viimaseks tavaliselt kooslaulmine üldhariduskooli muusikatundides ja koolikoorides);

2) koolitada professionaalseid muusikuid, kelle põhiülesanne on rahvusliku muusikakultuuri edendamine selle kõigis avaldumisvormides.

Esimest ülesannet viiakse Eestis ellu peamiselt üldhariduse ühe komponendina. Teise funktsiooni täitmiseks, millel järgnevalt pikemalt peatume, on igas riigis välja kujundatud oma kindel *establishment* – iseseisev muusikaharidussüsteem.

Eestis sai see alguse 19. sajandi lõpul, mil tekkisid esimesed eramuusikakoolid. Süsteem tervikuna aga kujunes välja alles pärast kõrgemate muusikakoolide asutamist Tallinnas ja Tartus 1919. aastal, kui sai võimalikuks tervikliku muusikaharidustsükli läbimine algastmest professionaali tasemeni. Praegune, 21. sajandi Eesti muusikaharidussüsteem pärineb aga suuresti nõukogude traditsioonist, mille mallide järgi seda kujundati peaaegu pool sajandit.

Muusikaharidus on lahutamatu seotud muusika kui kultuurivaldkonna endaga, ühest küljest seda taastootes, teisest küljest saades valdkonnast olulist tagasisidet ja ka otsest tagasimõju. Sellepärast tuleb enne muusikaharidussüsteemi käsitlust pisut peatuda muusika ja muusikute positsioonil ning mainel ühiskonnas. On ju tegevusala ja tegijate ühiskondlik seisund üks olulisemaid suhtumise kujundajaid, mõjutades tuntavalt nii valdkonna enda kui ka sellealase hariduse arengut. Muusika ja muusikute positsioon ühiskonnas on viimase kümne-viieteistkümne aasta jooksul märgatavalt muutunud.

Muusika ja muusikute roll ja prestiiž endises Nõukogude Liidus

Kui kunagises Nõukogude Liidus oli üldse midagi kõrgetasemelist ja head, siis oli see just muusikakultuur, mida kasutati riikliku visiitkaardina, fassaadina ning mis sageli ilustas karmi tegelikkust. Seega oli muusika kindlalt üks riiklike prioriteete. Vastavalt sellele oli ka muusiku elukutse vägagi prestiižne. Sellele aitas oluliselt kaasa asjaolu, et muusikud olid ühena vähestest sellise erandliku elukutse esindajad, kes said ametialaselt suhteliselt palju käia raudse eesriide taga. Välisriikide küllastamisele lisandusid muud sellega kaasnevad hüved (komandeeringuraha välisvaluutas jne). Ka siseriiklikult oli muusikute töö suhteliselt kõrgelt tasustatud.

Muusiku elukutse võis Nõukogude Liidus väärtustuda ka n-ö režiimivastaset aspektist lähtuvalt. Meenutagem siin esmajoones džässmuusikuid ja rockmuusika äärmuslikumate suundade esindajaid. Sellise pool- või päris keelatud muusika viljelejad said nautida üsnagi rohkearvulise publiku erilist austust ja poolehoidu. Samasse kategooriasse võib ehk üllatavalt liigitada ka kooridirigendid. Ühest küljest olid nad toonaste võimukandjate soosingus, arendades massilist nõukogude isetegevust arvukates kultuurimajades ja asutustes klubides, teisest küljest aga, eriti laulupidudel ja laulupäevadel, tõusid kooridirigendid rahva silmis tõelisteks juhtideks, kes nautisid ehtsat, mitte parteilist tunnustust. Selle ümber oli tugev eestluse, seega vastalisuse oreool. Laulupidude traditsioon areneski jõudsalt rahvuslikkusele, jätkusuutlikkusele ning varjatud vastalisusele tuginedes, vastukaaluks nõukogude režiimi mitmekülgsel survele.

Resümeerides eespool öeldut: muusik olla oli Nõukogude Liidus uhke ja häa...

Muusika ja muusikute roll ja prestiiž Eesti Vabariigis

Ühiskondlik tähelepanu muusikale, aga laiemalt ka teistele kunstidele ja teadusele on tugevasti vähenenud. Yabanenud riikides on arengumootoriteks hoopis teised ühiskondlikud sektorid: pangandus, tootmine, transiit, turism, infotehnoloogia jne. Nüüdses varakapitalistlikus ühiskonnas, kus toimub esmane kapitali akumulatsioon, on kõige suuremateks tegijateks muidugi pankurid ja ärimehed, aga ka IT-mehed, suhtekorraldajad,

reklaamimäendžerid jne. Pendel on liikunud ühest äärmusest teise. Muusika prestiiži langusele on ilmselgelt kaasa aidanud ka muusikute töö oluliselt madalam materiaalne väärtustamine võrreldes nõukogude ajaga. Kõik eespool väljatoodu pärsib tugevasti noorte motiivatsiooni valida muusiku karjäär, seega ka püüelda hariduse poole selles valdkonnas. Kui me tahame, et eesti muusika suhteliselt kõrge tase ja hea maine ka rahvusvahelisel areenil säiliks, et rahvuskultuuri arengu seisukohalt olulised institutsioonid ja kollektiivid, samuti muusikaõppeasutused edasi töötaksid, tuleb riiklikul tasandil väga tõsiselt hakata mõtlema muusiku elukutse taasväärtustamisele.

Muusikaharidussüsteem muutunud oludes

Kõrgetasemeline muusikakultuur Nõukogude Liidus ei olnud mõeldav ilma hästi toimiva muusikaharidussüsteemita. Nii oli ka Eestis nõukogude ajal välja kujunenud küllaltki hea ja tugev kolmeastmeline muusikaharidussüsteem, mis koosnes laiaulatuslikust (laste)muusikakoolide võrgust (praeguseks 85 munitsipaal- ja 3 eramuusikakooli üle kogu riigi), keskastmest Otsa- ja Elleri-nimelise muusikakooli ja Tallinna Muusikakeskkooli näol ning Tallinna Konservatooriumist (praegusest Eesti Muusikaakadeemiast) kõrgastme õppeasutusena. Põhiosas kehtib see muusikahariduse mudel tänaseni ja tundub ka demokraatlikule väikeriigile suhteliselt hästi sobivat. Selle tugevus on süsteemsus ja funktsionaalne loogika.

Kas see sobivus on aga absoluutne? Millised on siiski uue, muutunud ühiskonna paradigmad, millega tuleks ka muusikahariduse korraldamisel arvestada? Missugused muutused on juba toimunud ja milliseid oleks veel vaja teha? Need on järgneva arutluse põhiküsimused.

Rakenduslik ja kutsekõrgharidus muusikas

Struktuurilises mõttes on muusikaharidussüsteemis praeguseks toimunud vaid üks põhimõtteline muutus: lisanud on muusika-alane rakenduslik kõrgharidus (Viljandi Kultuurikolledž ja Tartu Õpetajate Seminar, viimane on nüüd juba Tartu Ülikooli osana üle minevas ülikooli tüüpi kõrgharidusele) ja

kutsekõrgharidus (Tallinna Pedagoogiline Seminar). Mõlemad mainitud uued kõrgharidustasemed peaksid lähemas tulevikus sulanduma üheks rakendus-kõrghariduseks. Samas ei sulandu see uuendus, mis pärineb euroopalikust kõrghariduskorraldusest ja mis on ka seal suhteliselt uus ning alles oma identiteeti otsiv nähtus, loomulikult ja loogiliselt "vanasse" muusikaharidussüsteemi. Põhjuseks on asjaolu, et rakendus- või kutsekõrgkoolides asuvad muusikaharidust omandama enamasti need gümnaasiumi lõpetanud, kes ei ole läbinud muusikalise keskhariduse tsükli. Nad astuvad koolidesse, mis veel kümme aastat tagasi olid keskeriõppeasutused (Viljandi kultuurikool, Tartu ja Tallinna pedagoogilised koolid), kuid mida vahepeal on n-õ *upgrade*-itud ja ümber korraldatud kutse- või rakenduslikeks kõrgkoolideks, ent mis lähtuvad oma õpetuses ikka samast (laste)muusikakooli lõputasemest nagu ennegi. Seega on nende lõpetajate tase professionaalses mõttes üsnagi lähedane muusikalise keskastme koolide lõpetajate tasemele, samas saavad esimesed kõrgharidust tõendava diplomi, teised aga vaid kesk(eri)hariduse tunnistuse.

Niisugune olukord on tekkinud seetõttu, et uut haridustaset taotlema asudes arvestatakse eelkõige üldhariduslike eeltingimusi (keskhariduse olemasolu kõrgkooli astumisel), mitte aga endastmõistetavate muusikahariduslike

*Muuseas, peaaegu
pooled 2100
üldhariduskooli ja
muusikakooli
muusikapedagoogist
ei ole erialase kõrg-
haridusega või ei oma
pedagoogilist
ettevalmistust!*

eeltingimuste täitmist (enne ei saa muusikakõrgkooli, kui muusikaline keskharidus olemas!). Kas elukutseliste muusikute koolitamisel peaks valitsema üldhariduslik või muusikahariduslik loogika? See on dilemma, mis tuleb Eesti muusikahariduse korraldajatel veel lahendada. Vastavalt ühele või teisele lahendusvariandile on vaja korrigeerida kogu muusikaharidussüsteemi. Alles siis lähedaks paika suhted kutsehariduse eri tasemetega vahel – keskeri- ja kutsekõrghariduse vahel ning ka viimase ja akadeemilise kõrghariduse vahel.

Kas praegune Eesti muusikaharidussüsteem suudab ette valmistada vajalikul hulgal muusikaspetsialiste?

Eestis on aastakümnete jooksul välja kujunenud süsteem, mis tagab rahvusliku muusikakultuuri kestuse ja arengu kogu selle mitmekülgsuses. Selles süsteemis töötab ligikaudu 4000 professionaalset muusikut. Umbes kolmveerandi neist moodustavad mitmesugustes õppeasutustes töötavad pedagoogid. Ülejäänud on tegevmuusikud ja muudel muusikaga seotud ametikohtadel töötavad spetsialistid. Et taastoota sellise ulatusega süsteemi, peaks igal aastal lõpetama õpingud 160–200 valdavalt kõrgharidusega muusikaspetsialisti. Tegelik lõpetajate arv on aga peaaegu poole väiksem. Seega ei suuda Eesti muusikaharidussüsteem juba ammu vajalikul määral muusikuid taastoota (muuseas, peaaegu pool 2100 üldhariduskooli ja muusikakooli muusikapedagoogidest ei ole erialase kõrgharidusega või ei oma pedagoogilist ettevalmistust!). Samas ei saa ennustada muusikasüsteemi ahenemist, pigem laienemist. Näiteks tuntakse Eestis tõsiselt puudust ühest korralikust suurest professionaalsest segakoorist, samuti võib lähiaastatel tekkida veel nii mõnigi linnaorkester.

Kas riikliku koolitustellimuse oluline suurendamine muusikalises kõrghariduses lahendaks olukorra? Nii lihtsalt probleemi kahjuks ei lahenda, kuna olulist osa mängib muusikahariduses selle teraviklikkus ja eri tasemetega vaheline sõltuvuslik seos. Saab ju muusika alal kõrgharidust omandada üldjuhul muusikalise keskhariduse baasil (erandiks on siin rakenduslikud ja kutsekõrghariduskoolid, kuhu tullakse valdavalt lastemuusikakooli ettevalmistusega, kui sedagi). Muusikalise keskhariduse oman-

Tšellist Leho Karin.

FOTO KALJU SUUR

dajaid on hetkel aga kahjuks suhteliselt vähe. Riikliku koolitustellimuse järsk suurendamine sellel haridustasemel aga ei pruugi samuti oodatud efekti anda, kuna siin hakkab kaasa rääkima muusikute oluliselt langenud maine Eesti ühiskonnas. Väga paljud andekad lastemuusikakoolide lõpetajad ei vali (sageli vanemate soovitusel) muusikalise haridustee jätku, sest ei näe selles piisavalt perspektiivi. Seega näib otsustavaks lülis kogu muusikaharidustsükli olevat kujunenud muusikahariduse keskaste.

Muusikahariduse keskaste kui probleemseim lüli muusikahariduses

Muusikahariduse keskaste on kaotamas oma nõukogudeaegset selget identiteeti.

Esiteks kipub selle haridustaseme lõpetanud noorel muusikul juba praegu praktiliselt puuduma tööine väljund. Ta saab küll kutsehariduse omamist tõendava diplomi ja teoreetiliselt võib ta konkureerida vabadele orkestrandikohetadele, kuid tegelikult on tal suhteliselt raske sel alal võistelda kõrgharidust omavate muusikutega. Teine põhiline tööine rakendus keskeriharidusega muusikutele oli pedagoogitöö lastemuusikakoolis või ka üldhariduskoolis. See väljund hakkab aga tänaseks tegelikult kaduma, sest vastavalt õpetajakoolituse raamnõuetele valmistatakse õpetajaid edaspidi ette üksnes (akadeemilises) kõrgastmes.

Teiseks keskastme muusikakooli identiteeti hägustavaks asjaoluks on saanud see, et üha rohkem hakkavad õpilased ja

nende vanemad väärtustama tugevat üldkeskharidust. Levinud arvamus muusikakeskastme õppeasutustes antava üldkeskhariduse kohta on aga veidi skeptiline (võib-olla õigustatult!). Õpilased (ja nende vanemad) pelgavad, et pärast seda tüüpi kooli lõpetamist jäävad teiste kõrgkoolide ukсед nende ees suletuks. Mis saab aga siis, kui keskastme muusikakooli lõpetamise järel selgub, et õpilane siiski ei ole professionaalse muusiku karjääri jaoks piisavalt perspektiivikas? Sel juhul on tal muul alal jätkamiseks tunduvalt halvemad šansid võrreldes tugeva gümnaasiumi lõpetajaga. Juba praegu on paljud Otsa ja Elleri kooli õpilased jätkanud oma üldharidusteed paralleelselt ka mõnes gümnaasiumis. Muusiku elukutse valik on nihkumas

keskastmejärgsele ajale. Üha sagedamini ei võta õpilased ja nende vanemad riski otsustada muusiku elukutse kasuks enne täisealiseks saamist, püüdes lahti hoida ka teised valikuvõimalused. See tendents näib ainult süvenevat ja rumal oleks seda ignoreerida. Lahendus võiks ju seisneda võimaluses omandada paralleelselt muusikalise keskharidusega üldharidus gümnaasiumis, kaalumiseks võiks välja pakkuda ka muusikagümnaasiumi mudeli ja noorteakadeemia loomise Muusikaakadeemia juurde. Muusikagümnaasiumil (*à la* humanitaargümnaasium, reaalgümnaasium jne) võiks olla oma nišš just Eesti kaugemates regioonides, kus tegutsed tugevad (laste)muusikakoolid – mitmes Kirde-Eesti linnas, aga miks mitte ka Põlvas, Võrus, Põltsamaal, Viljandis jm. Muusikagümnaasiumile võiks omakorda alternatiivi pakkuda kõrge tasemega (laste)muusikakoolides tugevatel erialadel õpetajate-metoodikute juhendamisel “jätkuklasside” loomine, kus põhirõhk oleks erialasel õppel keskastme muusikakooli repertuaari baasil. Ülal loetletud, praegu veel hüpooteetilisi võimalusi tuleb muidugi väga põhjalikult kaaluda. Kõik lisavõimalused peaksid kindlasti täiendama, aga mitte asendama juba olemasolevaid ja hästi toimivaid keskastme muusikakoole ja muusikakeskkooli.

Muusikaõpetuse suunitus

Nõukogude muusikaharidussüsteem oli liiga elitaarse suunitlusega – peaesmärgiks tippude, laureatide tootmine. Seda eesmärki teostati aga sageli karmidele pedagoogilistele survemetoditele tuginedes, hoolimata õpilaste heaolust ja närvisüsteemist – nimetame seda tinglikult “survepedagoogikaks”.

Elitaarse mudeli vastandiks on egalitaarne, demokraatlik mudel, mis on omane Põhjamaadele. See ei soosi küll tippude teket, kuid panustab laiale põhjale ja ühtlasele tasemele. Muusikahariduse algetapis peakski deviisiks olema laiapõhjaline muusikaline algõpe võimalikult paljudele lastele – oluline on ju ka n-õ huvihariduslik aspekt, mis eriti praegusel ajal (laste hulgas leviv alkoholism, narkomaania, kuritegevus) looks tugeva sotsiaalse kapitali. Samas peab Eesti kui piiratud ressursidega väikeriik kindlasti sünteisima egalitaarse mudeli elitaarsega, toimima peab selektiivne, võimekusest lähtuv ja erinevaid üles-

andeid ning arenguvõimalusi pakkuv mudel. Töös lastega tuleb eelkõige tähelepanu pöörata just huvi äratavatele ja kõitvatele aspektidele, meetoditele ja repertuaarile – nimetame seda “kõitvuspäedagoogikaks”. Lapsed peavad saama vabalt hingata ja areneda, musitseerimiserõõmu kaudu uute tulemusteni jõudma. Siis suureneb ka muusikakooli lõpetavate laste hulk, mis omakorda suurendab ka potentsiaalsete keskastmesse astujate hulka.

Muusikaharidus kui tervikliik süsteem riiklikus hariduskorralduses

Kogu eelnev jutt kinnitas veel kord, et muusikaharidus moodustab ühtse sisulise terviku. Muusikahariduse eri tasemed on omavahel sõltuvuslikus seoses, iga häire süsteemi ühel tasemel avaldub kindlasti mingil moel ja mingi aja pärast ka teistel. Ükskõiksusel teistel tasemetel toimuva suhtes ei tohiks selles süsteemis kohta olla.

Küll aga paneb imestama riigi ükskõiksus selles küsimuses. Tegelikult ei vastuta Eesti riigis keegi selle eest, et muusikaharidus kui tervik funktsioneeriks. Juba seadusandlikult on iga tase ja isegi koolitüüp jäetud eri seaduse reguleerida (muusikakoolid – huvikooli seadus; eramuusikakoolid – erakooli seadus; keskastme muusikakoolid ja Tallinna Pedagoogiline Seminar – kutseõppeasutuse seadus; Tallinna Muusikakeskkool – põhikooli- ja gümnaasiumiseadus; Viljandi Kultuurikolledž – rakenduskõrgkooli seadus; Eesti Muusikaakadeemia ja Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar – ülikooliseadus). Ka koolide n-õ kureerimine on erinevate ametkondade või asutuste kompetentsis (muusikakoole kui munitsipaal-huvikoole

kureerivad ja suuremas osas ka rahastavad linna- või vallavalitsused; muusikakoole, muusikakeskkooli ja Tallinna Pedagoogilist Seminari kureerib Haridusministeeriumi koolivõrgu büroo; Viljandi Kultuurikolledžit, Eesti Muusikaakadeemiat ja Tartu Ülikooli Õpetajate Seminari kureerib Haridusministeeriumi poliitikaosakonna kõrghariduse talitus). Tervikliiku pilti, rääkimata vastutusest, pole ühelgi ametisikul ega -asutusel. Kui näiteks pool valdadest sulgeksid majandusraskuste tõttu enda ülal peetavad muusikakoolid (ja keegi ei saa keelata neil seda tegemast!), oleks kogu süsteem surmavalt haavatud. Eelöeldu taustal on isegi piinlik meenutada selliseid pisiaju nagu eri tasemetevaheline õppekavade ja õppurite arvu (riikliku tellimuse) kooskõlastamise vajadus, ühtse metoodilise töö ja metoodilise juhendamise vajadus jne.

Selleks et muusikahariduse sisuline terviksüsteem saaks ka tervikliikult funktsioneerida, on hädavajalik selle seadusandlik ja ametkondlik koordineerimine. Seadusandlikult oleks seda kõige lihtsam teha ühtse muusikahariduse seaduse abil, mis reguleeriks süsteemi kõigi tasemetete toimimist. Ametkondlikult koordineerimist saaks aga korraldada näiteks vastava funktsiooniga üksuse või ametikoha moodustamisega Haridusministeeriumis või mõnes selle allasutuses. Kaaluda võiks aga ka varianti, mis päästaks ministeeriumi lisabürokraatiast – riik võib soovi korral delegeerida lisafunktsioone enda asutatud avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, antud juhul Muusikaakadeemiale, mis ise tõsiselt asjast huvitatuna võtaks nimetatud ülesannete täitmise ja sellega kaasneva vastutuse enda peale.

Kokkuvõtteks

Muusikaharidussüsteem on keeruline ja kergesti haavatav. Praegusel arenguetapil vajab see suuremat paindlikkust ja alternatiivide rohkust. Kõiki kavandatavaid muudatusi on vaja enne elluviimist professionaalselt analüüsida. Lihtne on lõhkuda vana, raske ehitada uut. Seepärast tuleb tegutseda äärmiselt tasakaalukalt, kusjuures muudatuste aluseks peaks tulevikus rohkem saama lähtumine vajadustest, mitte üksnes probleemidest.

Tegelikult ei vastuta Eesti riigis keegi selle eest, et muusikaharidus kui tervik funktsioneeriks.

E E S T I
M U U S I K A A K A D E E M I A

Eesti Muusikaakadeemia kontserdid mais 2002

N 2. mai kell 18

André Pere, tšello
EMA kammersaal
klaveril Lea Leiten
kavas Bach, Schumann, Bruch

R 3. mai kell 18

Tarmo Eespere ansambliklass
EMA kammersaal

L 4. mai kell 15

Marina Veiler, klaver
EMA kammersaal
Maarit Saarmäe, klaver
kavas Bach, Mozart, Schubert,
Skrjabin jt

L 4. mai kell 18

Ave Ott, klaver
EMA kammersaal
kavas Bach, Beethoven, Lemba jt

L 4. mai kell 18

magistrikontsert
Tartu Linnamuuseum
Uku Ratas, metsasarv
klaveril Tiiu Jürma
kavas Bozza, Francaix,
Saint-Saëns jt

P 5. mai kell 12

orelitund – Urmas Taniloo
EMA orelisaal

E 6. mai kell 18

magistrikontsert
EMA kammersaal
Jaanika Rand-Sirp, klaver
kaastegev Heli Veskus, sopran
kavas Mozart, Berg jt

T 7. mai kell 18

magistrikontsert
EMA kammersaal
Ivo Lille, saksofon
kaastegevad: Jorma Toots, klaver
Vambola Krigul, löökpillid
Virgo Veldi, Lauri Sepp, Sulev
Sommer
(saksofonid)

K 8. mai kell 18

prof Marje Lohuaru
EMA kammersaal
kammeransambliklass

N 9. mai kell 18

Eerika Kurm, klaver
EMA kammersaal
Ülle Petrovitš, klaver
kavas Beethoven, Mozart,
Skrjabin jt

L 11. mai kell 16

magistrikontsert
EMA kammersaal
Kairi Sakkos, klaver
kaastegev Toomas Vavilov,
klarnet
kavas Brahms, Hindemith jt

P 12. mai kell 16

Kristi Kärmas, klavessiin
EMA orelisaal
kaastegevad Maret Nurklik,
Vilve Hepner, Katrin Oja
kavas Händel, Vivaldi

P 19. mai kell 12

orelitund – Toomas Trass
EMA orelisaal

N 23. mai kell 18

Loeng-kontsert – G. Scelsi elu ja
looming
EMA orelisaal
esineb doktorant Tarmo Johannes

T 28. mai kell 18

magistrikontsert
EMA kammersaal
Leonora Pahu, flööt
klaveril Ralf Taal
kavas Sumera, Tubin, Prokofjev jt

Info tel 6675 758

Kontsertidele sissepääs tasuta

Kultuurikorraldus — uus eriala Eesti Muusika- akadeemias

ANU KIVILO

Selle aasta sügisest avab Eesti Muusikaakadeemia uue erialana kultuurikorralduse magistriõppe, mis on mõeldud eelkõige neile inimestele, kel bakalaureuse kraad või praktiline kogemus mingis kultuurivaldkonnas juba olemas ning keda huvitab kultuuriuasutuste juhtimine ja ettevõtmiste korralduslik külg. Programmi eesmärk on ette valmistada professionaalseid kultuurikorraldajaid, kultuuritööstust edendavaid ettevõtjaid, administraatoreid ning kultuuripoliitiliste otsuste vastuvõtjaid.

Aastaid on kõneldud sellise õppe vajalikkusest Eestis. Tänaused edukad kultuurijuhid on praktikud, kel on väga head teadmised oma kunstivaldkonnas, kuid korraldustööga seotud teadmised on tulnud kogemustega, iga kord "jalgratast" leiutades. Üha enam vajavad aga kontserdibürood, teatrid, galeriid, rahvamajad ja kultuuriosakonnad tööle inimesi, kes lisaks kunstialastele teadmistele orienteeruksid ka seadustes, raamatupidamises, personalijuhtimises ning turunduses. Teoreetilised teadmised on vaja-

likud oma tegevuse ja eesmärkide paremaks mõistmiseks.

Üks põhjus, miks Eestis sellealast süsteemset õpet veel pole, on vastava akadeemilise kompetentsi puudumine. Kasutades ära lepingulisi suhteid, toimub EMA õppetöö esialgu koostöös Sibeliuse Akadeemiaga, kus kultuurikorralduse magistriprogramm tegutseb 1997. aastast. Selle programmi direktor Tuomas Auvinen on järgmiseks kaheks aastaks ka EMA kultuurikorralduse magistriõppe akadeemiline juht.

Samuti on Sibeliuse Akadeemia valmis oma välisõppejõude Inglismaalt ning Ameerika Ühendriikidest meiega jagama. Esimestel aastatel on kavas, et kolmandik õppejõududest tuleb välismaalt. Seega on programmi läbimiseks vajalik inglise keele oskus. Eesti õppejõudude osas teeme koostööd Tartu Ülikooliga.

Programm sisaldab kursusi Eesti ja Euroopa kultuuripoliitikast, kultuuriprotsessidest, organisatsiooniteooriast, projekti-, personali- ja finantsjuhtimisest, seadusandlusest, kultuuriturundusest,

rahahankimisest ning suhtekorraldusest. Lisaks teoreetilistele loengutele on õppetöö oluliseks osaks praktika kultuuriuasutustes, nende külastamine ning kohtumised kultuurijuhtidega. Magistriprogrammi üheks tähtsamaks osaks on kultuuripoliitika või -korralduse alane uurimustöö. Loodame, et tööde tulemusi saavad tulevikus kasutada ka kultuuripoliitiliste otsuste tegijad. Samuti on eesmärk kasvatada Eesti oma tulevase õppejõude.

Õppetöö on kavandatud nädalaste tsükklitena, mis välismaa õppejõudude kasutamisel on ainuvõimalik. Samuti peaks selline õppevorm sobima ka juba tegutsevatele praktikutele. Eesti Muusikaakadeemia võtab sellel aastal vastu 15 magistranti. Lisaks üldisetele EMA sisseastumisdokumentidele tuleb esitada ingliskeelne essee mõnest kultuurikorraldusega seonduvast probleemist.

Lähemat teavet kultuurikorralduse magistriõppe kohta saab programmi koordinaatorilt Anu Kivilolt e-posti aadressil: akivilo@ema.edu.ee.

TARTU ÜLIKOOL

Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar

A N N O 1 8 2 8

Muusikaõpetaja eriala –

bakalaureuse- ja magistriaste
Nominaalne õppeaeg 5 aastat
(päevane osakond ja kaugkoolitus Avatud Ülikooli
raames)

Vastuvõttueksamid: kutsesobivuskatse, solfedžo (kirjalik ja suuline), klaver, emakeele kirjand – riigieksam (ainult päevases osakonnas), võõrkeel – riigieksam (ainult päevases osakonnas)

Sisseastujatel esitada järgmised **dokumendid:**
vormikohane avaldus, keskharidust tõendav dokument (originaal ja koopia või tõestatud ärakiri), riigieksamitunnistus (päevases osakonnas), 3 fotot (3x4), passi isikukoodiga lehekülg (koopia)

Dokumentide vastuvõtt päevasesse osakonda:

26. juunist 5. juulini Tartu Ülikooli peahoones
Ülikooli tn 18, tööpäevadel kell 10 – 16
Sisseastumiseksamid toimuvad 8. – 17. augustini

Dokumentide vastuvõtt kaugõppeosakonda:

26. juunist 17. juulini ja 5. – 30. augustini Tartu
Ülikooli kaugkoolituskeskuses Lossi tän. 24 või
21. – 30. augustini TÜ esinduses
Sisseastumiseksamid toimuvad 1. – 10. septembrini

Eksamiplaanid pannakse välja 26. juunil
TÜ peahoone fuajeesse

INFO:

Salme 1-b, 50103 Tartu,
tel (07) 343-445 – koolimuusika lektoraat
(07) 343-542 – vastutav sekretär
(07) 343-617 – kaugkoolitus

Internetiaadress:

<http://www.ut.ee/Sisseastumine.php>

VILJANDI KULTUURIKOLLEDŽ

Vastuvõtt 2002/2003 muusikaosakonda järgmistele erialadele:

- ▶ kirikumuusik-muusikaõpetaja
- ▶ levimuusika
- ▶ rahvamuusika

Vastuvõtutingimused:

- ▶ nõutav muusikaline eelharidus (rahvamuusika erialal soovituslik)
- ▶ üldised eksamid: kirjalik loovustest, essee, vestlus, erialakatsed

kirikumuusik-muusikaõpetaja erialakatsed:

- ▶ solfedžo (kirjalik ja suuline), klaver, laulmine, soovi korral lisapill

levimuusika erialakatsed:

- ▶ solfedžo (kirjalik ja suuline), põhiinstrument, laulmine, soovi korral lisapill

rahvamuusika erialakatsed:

- ▶ solfedžo (kirjalik ja suuline), põhiinstrument, laulmine, soovi korral lisapill

Nõutavad dokumendid:

- ▶ keskharidust tõendav dokument
- ▶ muusikakooli lõputunnistus *
- ▶ CV
- ▶ EV pass või alaline elamisluba
- ▶ 2 fotot (3x4), arstitõend

* muusikakooli lõputunnistus ei ole vältimatu, olulised on oskused muusikakooli programmi ulatuses

Dokumentide vastuvõtt: 29. juuli – 9. august

Sisseastumiseksamid: 12. – 16. august

Posti 1, 71004 VILJANDI
Telefon: 043 55 232, Faks: 043 55 231
E-post: oppe@kultuur.edu.ee

<http://kultuur.edu.ee>

KADENTS

Vokaal- kunstnik Bobby McFerrin süstib kuulajaisse elurõõmu

MIRJAM TALLY

Imene vajab päikest ja elurõõmu ning selles mõttes on Bobby McFerrin väga kuulajasõbralik. Mulle on helistatud Klassikaraadio otse- eetrisse ning öeldud, et Bobby McFerrini laul on nii eriline, et ei lase tööd teha. McFerrini juures võib tema loomulikkus: ei mingeid forsseeritud *vibrato*'sid ega ülepaistunud *forte*'sid, nagu näiteks klassikaliselt ranges laulutraditsioonis tavaks. McFerrin ei taha järgida tavasid, vaid tallab oma rada, tema uuendusmeelne laulmisstiil ja klassikatõlgendused tekitavad vahel hämmeldustki.

Ehkki McFerrin on lapsest saadik elanud laulmise keskel, hakkas ta ise laulma alles 27-aastaselt. Praegu juhatab ta peale selle orkestreid ning komponeerib. Tema muusikalist tegevust on ka väärikalt hinnatud, ta on pälvinud kümme Grammy auhinda ning tema muusikat on oma kodusesse soetanud üle kahekümne miljoni kuulaja maailmas. Artist on "märgi maha pannud" ka popmuusika vallas: mcferrinlikult rõõmsameelne hittlugu *Don't worry, be happy* püsis tikk aega edetabelite tipus.

McFerrin on teinud koostööd väga erinevate muusikutega, nagu tšellist Yo-Yo Ma, pianist Chick Corea, Viini Filharmoonikud, Herbie Hancock, trompetist Wynton Marsalis... Loetelu võiks pikalt jätkata. Ise on ta juhatanud Püha Pauli Kammerorkestrit. Muusikaväline koostöö on teda sidunud näitleja Jack Nicholsoni ning koomikute Robin Williamsi ja Billy Crystaliga.

Jazzmuusika on McFerrinit ümbritsenud eluaeg, ka tema enda looming ja klassikatõlgendused kõlavad läbi jazzi prisma. McFerrini hääleulatus on aukartust äratav, ta suudab laulda nelja oktaavi piires, kasutades väga erinevaid vokaaltehnikaid; seega avardab ta tõeliselt laulukunsti piire. Tema laulude meloodiad moodustuvad kummaliste silpide jadast, mida võiks võrrelda just jazzmuusika vokaalansamblite laulmisstiiliga. Sellele lisandub äärmine virtuoosus, näiteks Rimski-Korsakovi "Kimalase lend" kõlab tema tõlgenduses tõeliselt mitmekesiste laulusilpide ning särtsaka vokaalse paindlikkusega.

Kuigi McFerrin vaatab muusikat läbi jazzi prisma, võib avastada teisigi mõjutajaid – rahvamuusikat, nn maailmamuusikat ja klassikalist muusikat, mis põimuvad talle ainuomaseks stiiliks. Bobby McFerrin on sündinud 1950.

aastal New Yorgis lauljate peres. Tema isa oli muuseas esimene afroameeriklasest meessolist Metropolitan Operas. Esimene pill, mida McFerrin lapsena mängis, oli klarnet, hiljem õppis ta ka klaverit. Puberteedieas käis tema peast läbi uitmõte hakata preestriks, kuid muusika sai siiski võidu. Järgnevatel aastatel tegutses ta mitmetes bändikestes ning alles 1977. aastal võttis kokku julguse, et proovida ka oma vokaalseid võimeid.

Inspireerituna jazzpianist Keith Jarretti ulatuslikest improvisatsioonilistest soolokontsertidest, sai läbinisti improviseeritud kontsert ka McFerrini muusikaliseks ideaaliks. 1980. aastal esines McFerrin juba Playboy Jazz Festivalil, 1982. aastal ilmus esimene omanimeline sooloplaat. Aasta hiljem läks McFerrin elu esimesele Euroopa turneele, esitades kontsertidel muusikat, mis temas sel hetkel sündis. Ei mingeid ettevalmistatud ideid! Turnee salvestused olid aluseks tema teisele albumile *The Voice*, mille peale saksa kriitikud nimetasid McFerrinit "rändavaks hääleks". 1985. aastal sai ta esimese Grammy.

Kuna McFerrinile pole võõras ka popmuusika, on tema tegevust süvamuusika vallas alati mõõdetud teatud kriitikanoodiga. Kuid tema julgus orkestrit juhatada ei sündinud päris tühjal kohalt ja ilma ettevalmistusteta – ta on võtnud dirigeerimistunde Leonard Bernsteinilt, Gustav Meierilt ja Seiji Osawalt. Küllap on tema klassikatõlgendused liigagi julged ja moodsad, et panna tõsisemat muusikasõpra pead vangutama. Kuid paratamatult leidub rohkem selliseid inimesi, kes ei mõista süvamuusika kompositsioonipeensusi ja kellele "kolme duuri hitist" komplitseeritum helikeel tundub liiga keeruline. Ka ei pruugi selline hitisõber mineviku pärandist suuremat lugu pidada. Just siin on suureks abiks McFerrini-sugused katsetajad ja tõlgendajad, kes vaatavad klassikaks saanud muusikale veidi värskema pilguga. Talle on oluline suhe kuulajaga, ja see on omadus, mis tänases süvamuusikas peaaegu puudub. Tavakuulaja meelest on ka minevikus loodud sümfoonia midagi hirmuäratavat, mida pole kuigi otstarbekas kuulata. McFerrin aga oskab ehitada sildu erinevate aegade ja mõtteviiside vahele.

1990. aastal, täpselt oma 40. sün-

paper music
**Bobby
McFerrin**
conductor &
vocalist
The
Saint Paul
Chamber
Orchestra

nipäeval, juhatas McFerrin San Francisco sümfooniaorkestrit. Seejärel salvestas ta koos tšellist Yo-Yo Ma'ga albumi *Hush*, mis püsis Billboardi klassikaedetabelis üle kahe aasta ning sai kuldplaadiks. 1994. aastal nimetati McFerrin Püha Pauli Kammerorkestri kunstiliseks juhiks, orkestriga salvestas ta plaadi *Paper Music*, millel võib kuulda tuntud klassikapalade omanäolisi tõlgendusi. See on ka esimene plaat, millel McFerrin astub üles dirigendina. Aastal 1997 ilmus album *The*

Ka sõnadeta saab olla kõnekas, mis siis, kui häälikute kombineerimine annab tulemuseks kaunikõlalised, kuigi tähenduseta mõtted.

Mozart Sessions koostöös pianist Chick Corea ning Püha Pauli Kammerorkestriga, kus McFerrin dirigeerib kaht Mozarti klaverikontserti ning "juhatab need sisse" omapoolse vokaalimprovisatsiooniga. Klaverikontsertide kadentsid on aga pianisti improviseeritud. Lisapalana on plaadil McFerrini "Laul Amadeusele" – maitsekas ja delikaatne improvisatsioon ühe Mozarti klaverisonaadi ainetel.

Viimastel aastatel on McFerrin ühendanud oma lemmiktegevused – improviseerimise ja dirigeerimise –, laiendanud vokaalkoosseise suuremate ansamblieni, sealjuures pole oluline, kui kogenud lauljatega on tegemist. Keerukamate tulemusteni jõudis ta oma ansambliga Voicestra, millega on salvestatud plaadid *Medicine Music* ja *Circlesongs*. Vokaalkunsti meisterlikkusest tundubki *Circlesongs* olevat üks McFerrini muusikalisi tippe ja näib, et ansambli juhi roll annab talle võimalusi oma ideid täpsemaks lihvida.

McFerrin ise ütleb: "Ma ei andnud endale kaua aega aru, et olen laulja. Mul on olnud mitmeid ideid, kes ma võiksin olla ja mida teha. Mängisin klarnetit, klaverit, flööti, õppisin tšellot, kirjutasin ja arranžeerisin muusikat bigbändile. Siis aga avastasin, et armastan laulmist, kuna sinna saan kaasata ka kõik muu."

Bobby McFerrinit võib nimetada eba- harilikuks muusikuks, sest iga tema kontsert on kordumatu sündmus ja pakub kuulajaile üllatusi. Stereotüüpsus on tema jaoks tabu.

Viimase plaadi *Beyond Words* (2002) pealkiri võtab kujukalt kokku Bobby McFerrini n-ö laulufilosoofia, mis, nagu eespool öeldud, seisneb mitmekesiste häälikukombinatsioonide kasutamises. Ka sõnadeta saab olla kõnekas, mis siis, kui häälikute kombineerimine annab tulemuseks kaunikõlalised, kuigi tähenduseta mõtted. Muusika universaalne keel ei vajagi alati teksti lahtimõtestavat tuge. Plaadile on nopitud erinevate rahvaste kunsti stiilielemente: leiame vihjeid Aafrika, Aasia, Hispaania ja Kesk-Ida rahvaste muusikale, mis segunevad jazziliku helikeelega. Elurõõmu ja päikest jagub siia sama palju kui varasematele plaatidele.

Bobby McFerrini plaadid Paper Music, Bang! Zoom ja Beyond Words on müügil kaupluses "Lasering".

JUBILATE

Lydia Auster

30. mail möödub 90 aastat helilooja Lydia Austeri sünnist. 1987. aastal Vanemuises esietendunud ballett "Bambi" on üks väheseid lastele mõeldud lavateoseid eesti muusikas.

GREETE KÕRVITS
14-aastane

Lydia Auster fotol, mille ta kinkis 1958. aastal Heino Ellerile

Bambi nimega seostub inimestel üldiselt Disney ajatu täispikk joonisfilm, armas suure peaga hirvepoiss, kes seikleb metsas jänese, skungi ja hirvetüdrukuga, kasvab suureks ja saab metsakuningaks. Mille põhjal aga Disney oma suurepärase filmi tegi, jääb tihti küsimata. See on Saltari samanimeline metsajutus, filmist üsna erinev; selles on Bambi näiteks hoopis kits ning raamatu sisu palju tõsisem, nukram ja mõtisklevam (muidugi

tekkis ka filmis kurbi hetki).

Lydia Austeri samanimelises balletis on elemente võetud peamiselt raamatust, aga sisu on muudetud lastele mõistetavamaks. Tants ei ole väga mitmekesine, ent väikesele vaatajale polegi seda vaja. Pealegi teeb tantsu lihtsuse tasa ilus ja looduslähedane muusika. Helilooja on teinud kuuldavaks ka need metsahelid, mida muidu tähele ei pane. Ka emotsioonid oskab Lydia Auster muusikasse segada ja

isegi päris väikestele on vähemalt lihtsakoelisemad tunded kuulda. Kostüümid on hästi tehtud, visuaalsed efektid ja miimika teevad kõik sündmused selgeks ja samas põnevaks. Soovitan etendust kõigile, kellel kodus väike, aga miks mitte ka vanem laps.

"Bambit" saab Vanemuise teatris kuulata ja vaadata 15. mail kell 11 ning ka järgmisel hooajal.

X. Rudolf Tobiase päevad Hiiumaal

29. mai R.Tobiase majamuuseum Käina Kaunite Kunstide Kooli õpilaste piknik
Küllastajale sissepääs muuseumi tasuta

29. mai Hiiumaa Muuseumi Pikk Maja kell 18 Mati Palmi õpilaste kontsert
Näituse **10 aastat Rudolf Tobiase päevi** avamine

30. mai Kärkla kirik kell 18 Esinevad Tiit Kiik ja ansambel Cantores Psalmorum,
kavas Enn Kivinurme "Missa e-moll & Vox clamantis", Toomas Rannu Vana Testamendi laulud

31. mai Suuremõisa loss kell 19 Esineb Vardo Rumesseni

31. mai Pühalepa kirik kell 21 Esineb Tallinna Saksofonikvartett.
Aaro Pertmanni teose "Ritornell" esiettekanne

ESTI KULTUURKAPITAL, EV KULTUURIMINISTEERIUM, KÄINA VALLAVALITSUS

Korraldaja: MTÜ TOBIASE SELTS
INFO tel. 056 153 265 Anneli Klaus

RETRO

Eesti
muusikaelu
70 aastat
tagasi

Mai 1932

**Hubert
Aumere**

FOTO TEATRI-
JA MUUSIKA-
MUUSEUMI
ARHIIVIST

Tuntud muusikamees, helilooja, seltskonnategelane, pedagoog ja koorijuht August Kiiss sai 50-aastaseks. Ta oli olnud viiuldaja Pavlovski sümfooniaorkestris, muusikaõpetaja Tartu Õpetajate Seminaris, asutanud nii mõnegi koori ja orkestri, kirjutanud soolo- ja koorilaule, klaveri- ja orkestri-palu. Juubeli päevil oli ta Lauljate Liidu Tartumaa osakonna esimees.

■ 29. mail oli Estonia kontserdisaal täis pidulikult riietatud inimesi saatmaks ellu konservatooriumi 8. lendu. 34 lõpetaja hulgas oli Johannes Kostabi, kellest hiljem sai Politseiorkestri ja nõukogude ajal ETKVLi puhkpilliorkestri juht. Jaan Pakku ootas ees muusikaõpetaja karjäär.

Hilisem tuntud klaverisaatja, fantastilise lehestmänguuskusega Jaan Kägu esitas lõpuaktusel Liszti "Hispaania rapsöödia", kuulda sai ka Artur Kapi kasvandiku Vladimir Tarkpea Klaverisonaati. Lõpetajate hulgas oli ka Hubert Aumere, keda hüüti "prof. Paulseni suurteoseks".

■ Halvasti läks aga meie revolutsionäärst viiuldajal Eduard Sõrmusel. Tema mängis pahaaimamatult Leningradis endises Jaani kirikus "Ema südant". See oli aga vahepeal tunnistatud "kontrevolutsiooniliseks looks", mida "kodanlikus Eestis fašistlikul emade päeval" esitati, et õhutada "nõukogudeväenulist meeleolu".

■ Martin Tarase täht oli tõusmas. Mais 1932 oli ta esmakordselt Estonia laval. Kui eelmisel sügisel jättis tema häälekool veel soovida, siis nüüd oli pilt muutunud. Cavaradossit polnud kerge laulda, veel raskem mängida, aga hakkama ta sai. Estonia "päristenor" Karl Ots oli aga sel ajal Viljandis laulmas-mängimas prints Lilo-Tarod operetis "Havai lill", kus tal oli erakordne menu. Ka kohalik näite-seltskond oli üllatuslikult heas vormis ja püüdis pealinna esitenoriga sammu pida-da.

Koostanud Mati Märtn

AKTSENT

Ja sõna sai lihaks

Gregooriuse
laul –
pimedast
keskajast
läbi valguse
tähtede poole.

JAAN-EIK TULVE

Juured

Euroopa professionaalset muusikakultuuri vaadeldes kerkib võimsa sambana esile gregooriuse laul, millele toetuvad nii kogu esimese aastatuhande euroopalik enesemääramine kui ka teise aastatuhande muusikalised identiteedikriisid. Kuigi gregooriuse laul on nime saanud paavst Gregorius Suure järgi, pole too kuulus kirikupoliitik selle muusika autor. Me ei saagi kõnelda kindlastest loojatest, sest Euroopa muusika levis kuni 8.-9. sajandini suulise traditsioonina, küll aga võime leida lähemaid ja kaugemaid sugulussidemeid ning mõjutusi. Gregoriaani üheks olulisemaks eelkäijaks, nagu kogu kristlikul kultuuril, peaksin judaistlikku maailma ning liturgiat. Juudi liturgia toetub tänase päevani suures osas psalmidele, mille autorlust omistatakse traditsiooni kohaselt kuningas Daavidile ning teistele juudi rahva omaaegsetele juhtidele. Psalmide lugemist peetakse juudi traditsioonis samaväärseks tooraõpingutega.

Kui umbes kaks tuhat aastat tagasi tekkis Juudamaal sekt, kes pidas oma õpetajat, Naatsareti Jeesust messiaks (heebrea keeles "mašiah", kreeka keeles "Christos"), muutus juutide harjumuspärase liturgias väga vähe. Ühiste palvuste teljeks jäi endiselt psalmilaul ning see kandis liturgiat ka kristluse levides Vahemere-äärsetes maades, ehkki juba teistes keeltes. Just keelte erinevuse tõttu muutus gregoriaani muusikaline väljendus, sest muusika, mis lähtub tekstist, ei saa kõlada üksteisest kaugetes keeltes sama moodi. Oma osa mängivad siin ka erinevad piirkondlikud muusikalised traditsioonid.

Kristlikus Euroopas oli esimeste sajandite liturgiliseks keeleks kreeka keel, mis mõne sajandi möödudes andis läänepool koha üle ladina keelele. Seega kasutati liturgias kõikjal ladinakeelseid psalmitekste, kuid muusikaline väljendus oli piirkonniti väga erinev: Lõuna-Itaalias benevendi laul, Rooma linna piirkonnas rooma laul, Põhja-Itaalias milaano laul, Püreeneede ümbruses hispaania laul, kindlaid jälgi on isegi mitmetest erinevatest gallia laulu traditsioonidest.

Kristlased, keda Rooma impeeriumis esialgu ägedalt taga kiusati, saavutasid 4. sajandiks võimsa ülekaalu ning kristliku riigi tekkides hakati hoogsalt rajama sakraalhitisi. See tõi omakorda kaasa liturgia kiire arengu ning kuna kõik

liturgilised toimingud viidi läbi lauldes, arenes järgmistel sajanditel suure lainena ka liturgiline muusika. Sellest ajast alates võime rääkida juba professionaalsetest muusikutest, kelle ülesandeks oli liturgilisi toiminguid muusikaliselt kommenteerida ning loomulikult luua uut repertuaari, sest iga aasta, iga püha ja isegi iga päev pidi saama oma näo. Paavst Gregorius Suure valitsemisajaks (aastal 590) oli suur osa rooma laulu repertuaarist juba kindlalt mällu talletatud.

Püha Gregoriuse kaitse

Kaheksandal sajandil kerkis ebastabiilsest impeeriumijärgsest Euroopast esile frankide kuningas Pippin Lühike, kes toetus oma poliitikas suuresti sidemetele paavstiga. Paavsti toetusel valitses ta väga erinevate rahvaste ja kultuuride üle ning nõudis, et kogu riigis kasutataks rooma liturgiat. Selleks tuli ühtlustada nii laulude tekste kui ka viise, kuid 8. sajandil ei tuntud veel noodikirja. Seepärast saadeti Rooma kuuriast mõned lauljad Galliasse, et need oma repertuaari õpetaksid ja levitaksid. Mitu aastat kestnud õpinguperioodi vältel sulandus üks traditsioon teisega – tulemuseks oli omalaadne hübriid kahest laulukultuurist, kus rooma laulust võeti tekstid ja modaalne struktuur ning galliaast ornamentatsioon. Just seda uut repertuaari hakati aja jookkul kutsuma gregooriuse lauluks. Usun, et alles nüüd, 21. sajandil, saame tõeliselt aru gregoriaanile omistatud autorluse väärtusest: see on patronaaž, mida keegi pole aastasadade jooksul julgenud vaidlustada.

Noodikiri

Nagu öeldud, on Euroopa professionaalse muusika areng väga tugevalt mõjutatud gregooriuse laulust. Mida see aga tähendab? Esiteks, keskajast kuni tänapäevani on paljud heliloojad oma loomingus toetunud gregoriaanile. Kui varasematel aegadel oli selle kasutamine teoses küllalt otsene ja kõrvaga kuuldav, siis teise aastatuhande lõpu poole võime rääkida pigem gregooriuse lauluga sarnasest mõtlemisest. Teiseks, üks murrangulisemaid sündmusi muusikaajaloos oli suulise traditsiooni asendumine kirjalikuga ning sellel üleminekul oli "katsejäneseks" just gregooriuse laul.

Kuigi muusika ülesmärkimise süsteemi tunti juba antiikmaailmas, ei jõudnud see oskus kristlikku Euroopasse.

11. sajandist pärit muusikaline käsikiri Itaaliast (Rooma, Biblioteca Angelica). Kristuse taevastõusmise püha pildis ja noodikirjas.

Kuuendast sajandist on pärit näiteks tuntud erudiidi ja muusikateadlase Sevilla Isidoruse kirjutis, kus ta mainib järgmist: “Kui inimene ei suuda kuulnud helisid mällu talletada, on nad kadunud, kuna ei ole mingit võimalust neid üles kirjutada” (*De musica*, peatükk XV; Migne, P. L. 82). Üheksanda sajandi teisel poolel leiame esimesi katsetusi muusika ülestähendamiseks ning 10. sajandist on juba pärit mõned väga täpsed noodikirja süsteemid. Varase noodikirja näidetest ilmneb, et suulisest traditsioonist lähtuvalt on kirjutajat köitnud eelkõige muusika kui energia liikumine, fraseerimise

Kui aga lasta end eelarvamustest priiks, võime tähele panna, et ka ühehäälsel väljendusel kaudu on võimalik edasi anda äärmiselt sügavat sõnumit.

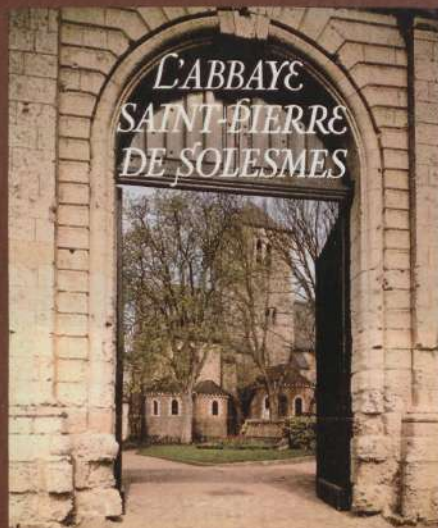
nüansid ning teksti ja meloodia vaheliste seoste ainulaadsus. Esimesed noodikirjad ei pööra peaaegu mingit tähelepanu meloodia täpsele ülesmääramisele või konkreetsetele intervallilistele suhetele. Ainsaks erandiks on siin mõnikord täpsustatud pooltoon, mis aitab leida helirea üldist laadilist struktuuri.

Noodikiri, mis oli algselt mõeldud mälu abistajaks, muutus tasapisi “heasoovijaks”, pannes laulja uskuma, et ilma noodita polegi elu enam mõeldav. Noodikirja arengu järgi on näha, kuidas muusikud usaldavad üha vähem oma muusikalist tunnetust ning muutuvad

RAAMAT

Dom Jacques Hourlier. Vestlused gregooriuse laulu vaimsusest
AS P. Korol 1996

L'abbaye Saint-Pierre de Solesmes

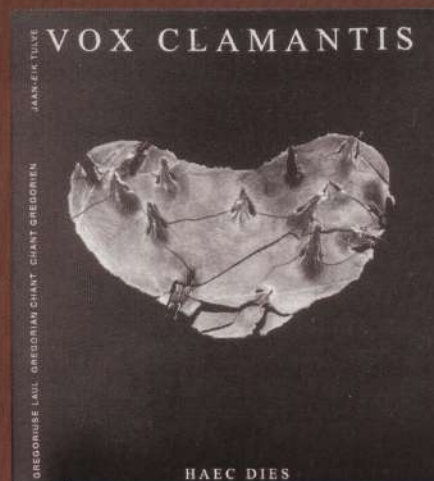
HELIPLAAT

Amor et Caritas: Gregorian Chant.
Chœur Grégorien de Paris
Arion PV700032

Codex Franus. Schola Gregoriana
Pragensis
Supraphon SU 3407-2 231

Vox Clamantis. Haec dies
caroo klesment

NOOT

GRADUALE
TRIPLEX
+

Graduale triplex
L'abbaye Saint-Pierre de
Solesmes

ilma noodita järjest abitumaks. Mida konkreetsemaks ja loetavamaks muutuvad meloodiad noodiraamatutes, seda vähem pööratakse noodikirjas tähelepanu interpretatsioonile, väljendusrikkusele, ning mõne sajandi möödudes olid rütmilised nüansid peaaegu täiesti kadunud või muutunud üheülbaliseks.

Oma olemuselt äärmiselt ornamentaalsele gregooriuse laulule mõjus raske hoobina ka ehituskunsti areng, sest uue aastatuhande alguses ehitatud suured katedraalid nõudsid seniste mõneliikmeliste laulgruppide asemele juba mitu korda suuremaid koore. See ei tähenda, et gregoriaani poleks varem lauldud suurte koosseisudega, kuid solistlikul ja koorile mõeldud repertuaaril on väga selge vahe. Kõik see kokku mõjub ajapikku nõnda, et näiteks barokiajastul oli heaks traditsiooniks harmoniseerida oreilil iga gregoriaani meloodia heli – siit võib teha omad järeldused tempost ning ornamentide nõtkusest.

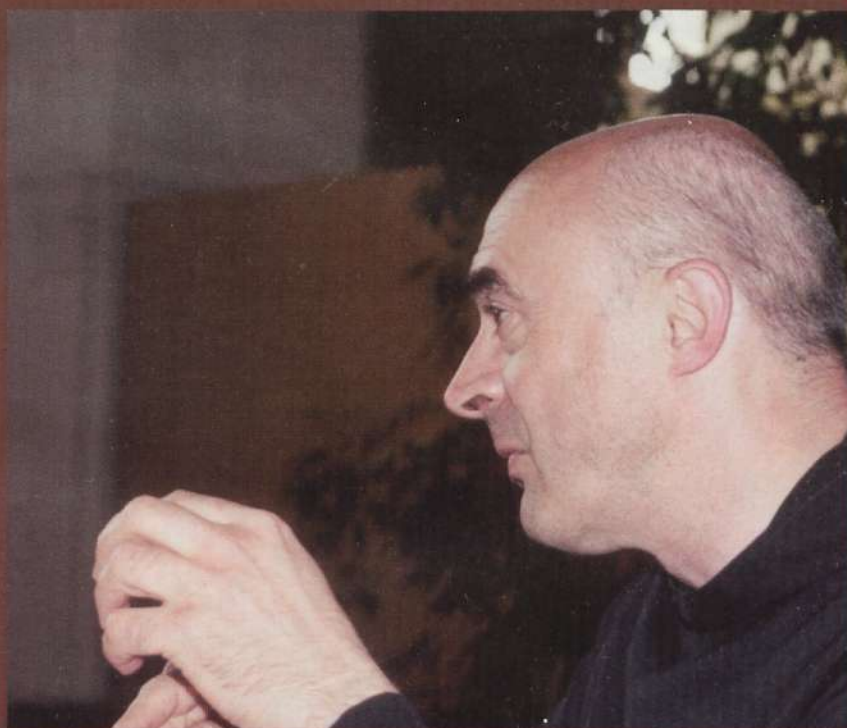
Ühehäälsus

Gregooriuse laul on oma olemuselt ühehäälnelne, st tema meloodiline ja laadiline struktuur toetub ühehäälele mõtlemisele. Üheksanda sajandi teoreetiline traktaat “Musica enchiriadis” sisaldab küll ka esimest tänaseni säilinud mitmehäälsuse näidet, kuid paralleelsetes intervallides laulmine tundub siiski olevat rohkem mängulist laadi, kuna see paneb mitmeetrilise ornamentaalse meloodia ning ka laadilise peenekoelisuse väga raskesse sõltuvusse.

Kummalisel kombel maalib klassikaline muusikaõpetus tihtipeale lapsiku heade-pahade väärkujutelma, kus mitmehäälsust vastandatakse ühehäälsusele nagu Euroopa heaoluühiskonda Aafrika näljahädalistele. Sellest tulenevalt oleks sümfooniaorkester justkui ülim ideaal ning ühehäälsus nii primitiivne, et õige muusik sellele tänapäeval lähenedagi ei julge. Kui aga lasta end eelarvamustest priiks, võime tähele panna, et ka ühehääle väljenduse kaudu on võimalik edasi anda äärmiselt sügavat sõnumit. Võib-olla on sõnum oma alastiolekus isegi intensiivsem ja põletavam ning selliseks äratundmiseks ei ole iga kuulaja alati valmis.

Tänapäev

Pärast suurt ja verist Prantsuse revolutsiooni oli gregooriuse laul madalseisus:

Dom Daniel Saulnier on gregoriaani-uuringute juht Solesmes'i kloostris Prantsusmaal.

FOTO HELENA TULVE

kõik kloostrid olid suletud ning nende elanikud maalt välja aetud. Uus tõus tekkis alles 19. sajandi keskel, kui hakati uuesti kloostreid avama ning õpiti põhjalikult tundma mineviku kloostrielu väärtusi, loomulikult ka selle lahutamatu osa, ühehäälet liturgilist laulu.

Gregoriaaniteaduses kerkis esile Solesmes'i klooster Loire'i maakonnas Prantsusmaal, kus hakati koguma kristliku Euroopa esimesi teada olevaid muusikalisi käsikirju, mida uuriti ülima põhjalikkusega. Kuna kloostritraditsioon tagab pideva teadmiste edasikandumise, võime munki vaadelda kui teadlaste gruppi, kel seljataga juba saja viiekümne aasta pikkune tõsine töö. Just kloostrites tekkisid põhjalikud õpetused esimeste noodisüsteemide neumakirjast ehk semio- loogiast ja keskaegsest laaditeooriast. Koostöös teadlastega üle maailma jätkatakse uurimistööd ka tänapäeval.

Vaadeldes maailma kulgu spiraalse liikumisena, on tuhat aastat omamoodi sobiv number ühe ringi või kaare kuju-

tamiseks. Olen tihti mõelnud, et just praegu peaksime siis kohakuti olema Euroopa kirjaliku muusikakultuuri esimeste sammudega. Ma ei taha anda hinnangut sellele, kuhu need sammud meid välja on viinud, kuid kindlasti on need väga tugevasti mõjutanud kogu euroopalikku muusikalist mõtlemist. Möödunud aastasade loomingu võime leida ääretult kaunist, sügavat ja sisutihedat muusikat, aga ka palju pinna-pealsust ja mõttetut konstrueerimist.

Uurides vanu käsikirju ning nähes aastatuhandetaguste muusikute loomingu vabadust ja probleemitust, tekib vägisi mõte, et ehk oleme praegu keernud pilgu samasse suunda. Just viimaste aastakümnete kunstmuusika usub jälle tõe olemusse ilma “võlukepikeseta”, eesmärgiks loomulik väljendus ilma kunstliku atraktiivsuset.

Ansambel Vox Clamantis esitab 26. mail kell 12 Niguliste kirikus gregooriuse laule ja varajast polüfooniat.

ETNO

Budism ja muusika

“Pasunakoori” ülesastumine kuulub rituaalse *cham*-etenduse juurde. Drikung kagyü koolkonna peaklooster, Tiibet, mai 2001.

FOTO PEETER VÄHI

Veebruaris avas ukseid alternatiivne õppeasutus Mahajaana Instituut. Kevadsemestril on kavas Linnart Mälli loengutsikkel “Budismi pühakirjad”, sanskriti keele õpetus Märt Läänemetsa juhendamisel, lisaks seminarid, filmid, ülevaated budistlikust kultuurist ja kunstist. Laupäeval, 18. mail kell 17 toimub Heliloojate Liidu saalis (Tallinn, Lauteri 7) seminar teemal “Budism muusikas”, mille viib läbi helilooja Peeter Vähi. Seminaril kõneldakse budistlikust rituaalmuusikast, kuulatakse eri maadest

pärit helisalvestisi, väideldakse muusika tähenduse üle budismi kontekstis.

Nagu kristlikus liturgias ei eksisteeri muusika kui eesmärk omaette, nii pole ka Buda templites musitseerimise eesmärk pelgalt esteetilise nautingu pakkumine. Muusika pole lõppeesmärk, vaid vahend millegi tähtsama ja kõrgema saavutamiseks. Mis on see tähtsam ja kõrgem? Vaevalt, et seda laadi küsimus mõne tunni kestel ammendava vastuse saab, samuti ei võimalda üksainus seminar süveneda kloostrimuusika teoreetilistesse peensus-

tesse. Küll aga saavad seminarist osavõtjad ülevaatliku pildi budistliku muusika traditsiooni ajaloolisest tagapõhjast, üldisest printsiipidest, vokaaltehnika iseärasustest, olulisematest pillidest ja nendega seotud sümboolikast. Ja seda eelkõige india, tiibeti ja jaapani kultuuri näidete varal.

Peale Mahajaana Instituudi regulaarsete kuulajate on seminarile oodatud ka ühekordsed külalised – muusikud, muusikaüliõpilased, idahuvilised, budistid.

OPUS EST

HELIPLAAT

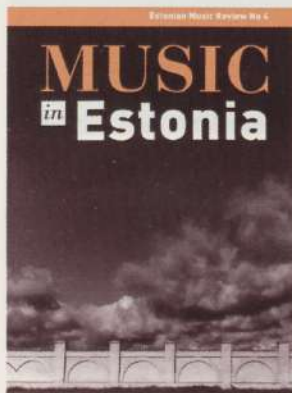

Estonian Vocal Music From The 20th Century
Villu Valdmaa (bariton) ja Martti Raide (klaver)
ARMD004

Truly yours Peeter Vähi, Fedor Vetkalov, Dmitri Tkachenko
ERP 302

RAAMAT

Music in Estonia 2000–2001. Estonian Music Review No 4
Eesti Muusikanõukogu
ISSN 1406-9490

NOOT

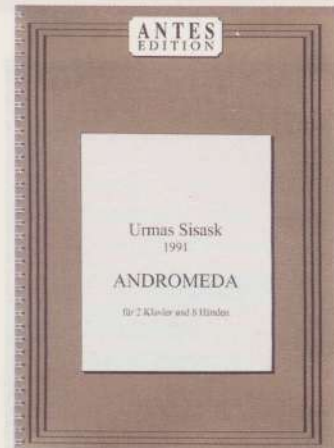
Riho Päts. Klaverimängu õpetus I
Tallinna Pedagoogikaülikool

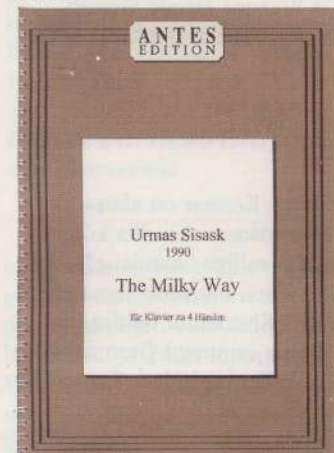
Mihkel Lüdigi. Fuge c-moll
für Orgel / orgelle / for organ
Eres 2806

Rudolf Tobias. Keelpillikvartett nr. 1: partituur
ERES 2825

Urmas Sisask. Andromeda
für 2 Klavier und 8 Händen
Antes

Urmas Sisask. The Milky Way
für Klavier zu 4 Händen
Antes

Raimo Kangro. Suite für Gitarre und Violoncello op. 37
Antes

After Mozart. Gidon Kremer, Kremerata Baltica. Nonesuch Records, a Warner Music Group Company. Nonesuch 79633-2

Viiuldaja Gidon Kremer on alates seitsmekümmendatest võib-olla kõige silmapaistvama rolliga “muulane” eesti muusikaelus. Tänu osalusele tema asutatud orkestris Kremerata Baltica on nüüd Eestil oma esimesed Grammy võitjad – Andrei Valigura, Indrek Sarrap, Elo

Ivask ja Reinut Tepp. Selle au teenisid nad plaadiga *After Mozart*. Plaat on professionaalide julge ja rõõmus karusselli-sõit klassikutega samal pingil, kaaslasteks paar meieaegset heliloojat.

Plaadi avaloo, Raskatovi 5 *Min. aus dem Leben von W. A. M.* muusikaline vundament on “Mozarti süütus”, kuid viiuli mänguvõtted, löökpillipartii, dünaamikavigurid ja heakõlalised klastrid on ansamblipoolsed lisandused Mozarti mudelile. Mozarti *Serenata Notturna* D-duur (K 239) emotsionaalne, värvirohke ja julgelt tugevakõlaline tõlgendus ei ürita Mozartilt täielikult “süütust võtta”, aga teeb seda pisut siiski: esituse nõksudega, mis meenutavad Harnoncourt'i omaaegseid “suure kella küljes” olnud esitusviise, mis tahtsid klassikale anda kõla, mida enne polnud taibatud või juletud anda – no kuidas me siis võtame endale voli kõrgete ausammaste otsas seisvate autorite kirja pandud noote ja pause oma fantaasia või katsetamis-soovi pärast “omatahti” ja, kivisema peaga asjatundjate arvates, “täitsa valesti” kuulajate ette tooma hakata! Teose kolmandas osas sekkub tõlgendusse isegi lõik etnokallakuga džäss. Silvestrovi *The Messenger* on nii kõlalt tehnilises kui ka emotsionaalses mõttes

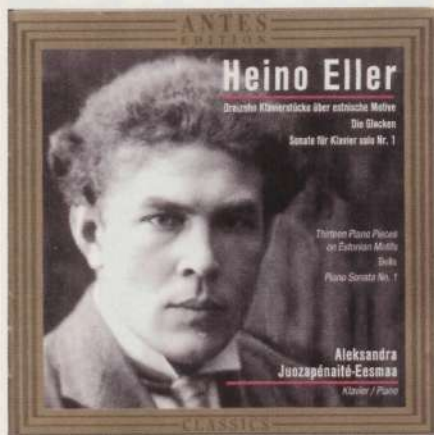
kuulajast kusagil eemal, helgelt valgustatud ja õrnast tuulest üle käidud väljal (tegemist on mälestusteosega), mille kohal hõljub Mozarti vaim ja Silvestrovi harmooniatega heiaastuvad Mozarti omad.

“Väike öömuusika” – kas tõesti “nõksudeta”, lihtsalt kõrva hellitavalt kaunis, *forte*’sid kartmatu esitus? Tõepoolest on ja edastab seda vaimset ollust, mille sisaldumine teeb osa muusikateoseid ajatuteks igavesteks olenditeks, kelle puhul sõna “klassika” tarvitamine isegi lugupidavaimas mõttes tundub sama nõrgajalgne, kui nimetada hiirt kassi eksistentsi õigustuseks. Schnittke *Moz-Art à la Haydn* on karneval, kus pidevalt vahetuvad Schnittke- ja Mozarti-näolised maskid. Isa Leopold Mozarti *Kinder-Symphonie*’le lisatud lapsehällne “hallo” telefonis ja mänguasjade tekitatavad helid tunduvad täiskasvanud inimeste valehääbita mänguna kaubamaja lasteosakonna riulite vahel. Tõlgendus paikneb sellise raskesti määratletava asja nagu “hea maitse” piiril.

Kremerata esituse taseme kiitus oleks siinkohal üleliigne.

Anneli Remme

Plaat After Mozart võitis Grammy muusikaauhinna.

Heino Eller. Klavierwerke. Dreizehn Klavierstücke über estnische Motive. Die Glocken. Sonate für Klavier solo Nr. 1. Aleksandra Juozapénaité-Eesmaa. Antes Edition BM-CD 31.9163

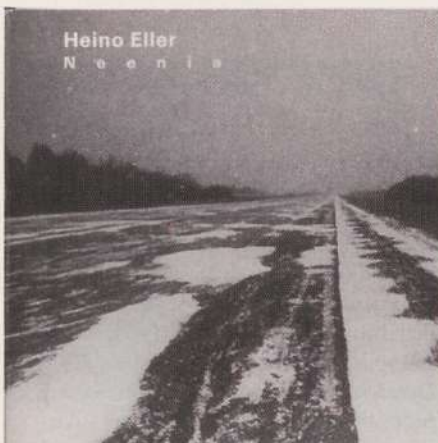
“Jaapani aednik” – see professor Leo Normeti iseloomustus Heino Elleri kohta on ilmselt meeles enamikul, kes tema loenguid kuulanud. Selle sõnapaari taga peitub oskus lasta igal taimel kasvada oma isikupära järgi, peenetundelisus ja eriline võime maailma peensusi tajuda. Selle plaadi puhul kehtib Leo Normeti määratlus eelkõige mooduse kohta, kuidas Eller kirjutas klaverimuusikasse eesti rahvaviise – nõnda, et viiside olemus ja näojooned on selgesti välja joonistunud, kuid samas on tegemist siiski 20. sajandi helikeelega. N-ö juhuslik ja Elleri-kauge kuulaja vaevalt tabab selles muusikas sisalduva geniaalse sünteesi nüansse, kuid vähemalt professionaalsete muusikute ringile on uus CD kindlasti ülioluline vaimutoit.

Elleri loomingut esitab plaadil klaverimuusika “jaapani aednik” – üks eesti parimaid pianiste, leedu päritolu Aleksandra Juozapénaité-Eesmaa, kelle mängu kuulates tundub, et Elleri helidesse süvenemine on talle olnud loomuo mane ja naudingut pakkuv tegevus.

Plaadil kõlab ka Elleri enimmängitud klaveriteos “Kellad” – inspireeritud Tartu Pauluse kiriku kelladest. Kunagi lapsena seda esmakordselt kuulates sain sellest vapustuse, mis mälust senini kadunud ei ole.

Anneli Remme

Plaadile anti Heino Elleri nimeline muusikapreemia.

Heino Eller. Neenia. Tallinn Chamber Orchestra. Tõnu Kaljuste. ECM New Series 1745 461661-2

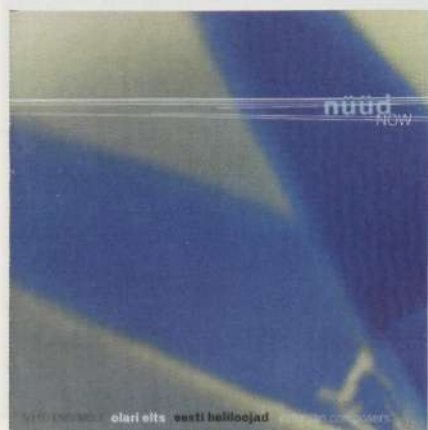
Heino Eller on eesti muusikutele ja muusikasõpradele sümbol, mis kätkeb endas nii tundlikku heliloojanatuuri kui ka õpetajat ja edasikandjat. Eller ühendab oma isiksuse soojuse ning tasakaaluga ammuseid ja lähemaid aegu, seob mitmeid põlvkondi komponiste, kes tema juures õpetust on saanud, liidab oma muusika esitajaid ning kuulajaid. Nii on ka “Neenia” nime all plaadiks vormunud muusika ühendav – oma kaebes lootusrikas, dramaatilises saabuvale valgusele viitav, helguses lähedane ning nostalgiline. “Lüüriiline süit” rullub lahti kui mitmekihiline maastiku lapitekk – helipildis on samaaegselt nii detailirohket tihedust ja katkematust kui ka hõrendatud avaruse tunnet. Tuttavad intonatsioonid, mille kristalliseerunud kujuks eestimaisele kõrvale on “Kodumaine viis”, ühendatud hõrkude harmoonia kulgemistega. “Neenia” pisut äraolev ja igatsev kõlamaailm, müütilist muretut minevikku

õhkavad tantsumotiivid, Sümfonieti erinevatel tasanditel põimuvad meloodiad ja lihtsate rütmiliste liikumiste intensiivsus, “Elegia” tume valu ja edasi-vaatav heledus – see kõik on kantud looja humanismist ning esitajate süvenemisest ja kõrgemotsionaalsest laengust.

Kindlasti tuleks ära märkida ka ECMile väga omast tähelepanelikkust helisalvestuskunsti suhtes, mis toob eriti selgelt esile Elleri muusika kihilisel pingestatud kulgemise, nagu kõrvaltvalgus, mis muudab pinnad iseäralikult reljeefseks ning Tallinna Keelpilliorkestri kõla käegakatsutavalt füüsiliseks, kaotamata sügavuses. Nauditav kummardus suurmeistrile, kes suutis tulevate ja minevate aegades jääda iseendale truus ning kasvatas ka oma õpilastes nõudlikkust ausa väljenduse vastu.

Helena Tulve

Plaadile anti Heino Elleri nimeline muusikapreemia.

NYJD Ensemble. nüüd. Eesti heliloojad. Elwood Muusik 4740156002911

NYJD Ensemble'i teine plaat “nüüd” näitab eesti nüüdismuusika viimase kümnendi paremikki. Seda kinnitab fakt, et “nüüd” valiti Eesti 2001. aasta plaadiks süvamuusika kategoorias. Siin võib kuulda nii Rahvusvahelisel Heliloojate Rostrumil edukalt osalenud teoseid Jüri Reinverelt ja Helena Tulvelt kui ka Erkki-Sven Tüüri, Mari Vihmandi, Toivo Tulevi ja Mart Siimeri muusikat. Esituskooresseid varieeruvad soolopillist suurema ansamblini.

Eraldi märkimist väärib plaadi kujundus (Atko Januson), mis haakub Reinvere teose “Loodekaar” poeetiliselt peenekoelise meeoluga. “Loodekaare” haprad faktuurid tihenevad teose kulgedes soojades toonides keelpillivärvideks. Agressiivsemates toonides on Siimeri karakterne “Ämblik”, milles võib tajuda postminimalismi jooni, seda eelkõige kujundite korduste kaudu. Vihmandi “Küsimus” kasutab osavalt soolo-oboe erinevaid väljendusvõimalusi, mõned multitoonid on omapäraselt meloodiasse põimitud. Teose esitaja Kalev Kuljus on rahvusvahelisel tõesuteel

noor muusik. Toivo Tulevi *Quella sera* püüdleb emotsionaalsete süvatasandite poole, stiililiselt võib selles leida paralleele Pärdi ja Tüüri loominguga. Tüüri *Symbiosis* vastandab ja ühendab alguses staatikat ning liikuvust, mis sulanduvad üsna kiiresti närvilisel hüplevateks kujunditeks. Duo Harry Traksmann ja Mati Lukk mängus tulevad erinevate karakterite vastandused veenvalt esile. Tulve *à travers*'is kuuleme muusikalist suurendusklaasi-efekti, see on mäng muusika kahe olulise parameetri, aja ja ruumiga. Muusikalised kujundid rulluvad meie ees pikkamööda lahti, need on justkui ajas välja venitatud, mõtteprotsess kulgeb aegluubis. Teose juures hämmastab ka detailirikkus.

Teoseid ühendab professionaalne kompositsioonitehnika. Kogumik “nüüd” loob eesti viimase kümnendi muusikast pildi, mille kohaselt on heliloomingus valdav endasse süüviv, sügavtõsine mõtlemisprintsip, mis on kooskõlas meie põhjamaiselt endassetõmbunud natuuriga.

Mirjam Tally

Eesti nüüdisklassika.
Eesti heliloojad I.
Eesti Raadio ERCD 031

Muusika sellel plaadil kõlab esmakuumisel peaaegu romantiliselt. Ester Mägi teose “Vesper” introvertse, rahvamuusika intonatsioonidest laetud helimaailma vahetab Lepo Sumera sonettides välja kirglik, lausa ekstaatiline, hilisromantilisest žestidest küllastunud muusika ning isegi René Eespere seestpoolt “jahedat” valgust kiirgav harmoonia ei suuda varjutada *Glorificatio*’le siseomast tungi arendatud meloodiate järele. Ka Toivo Tulevi heakõlalise harmoonia ja sonoristika vahel hõljuval Esimesel keelpillikvartetil on kokkupuutepunkte romantismiga – materjali fragmentaarsus ja pidev muundumine hakkavad pikemal kuulamisel mõjuma tervikuna. Näib, nagu peituks selle teose pinna all wagnerlikult pika arengukaarega meloodia, mille lõplikust väljaarendamisest aga helilooja mingil põhjusel loobub.

Kuid plaadil kõlab ka teistsugune, rütmilisest algest välja kasvanud muusika. Raimo Kangrole omane regulaarne

pulss jääb teoses *Display IX* tagaplaanile vibreerima ka pisut raskepärase karakteriga keskmises episoodis; rütmenergia, seotuna eksootilisel laadil põhineva meloodilise episoodiga, võimendab omakorda teose kergelt idamaist atmosfääri. Rütmiliselt kontrastsed episoodid iseloomustavad ka Eino Tambergi teost *Desiderium concordiae*, kus refräänina pidevalt tagasi pöörduv aktiivne liikumisenergia hakkab teose lõpu lähenedes “väsimä” ning lahustub fragmentideks – sellega paralleelselt minetab teos ka oma algselt ekspressiivse iseloomu.

Kogumiku viimane teos, Veljo Tormise süit muusikast filmile “Kevade”, moodustab suurepärase raamistuse koos plaadil esimesena kõlanud Ester Mägi “Vespriga”; erinevalt viimati nimetatust on Veljo Tormise muusika enam psühhologiseeritud ning avatum. Tundlikult valitud läbilõige meie heliloojate paremikut!

Kerri Kotta

Eesti heliloojad II. ERCD 032

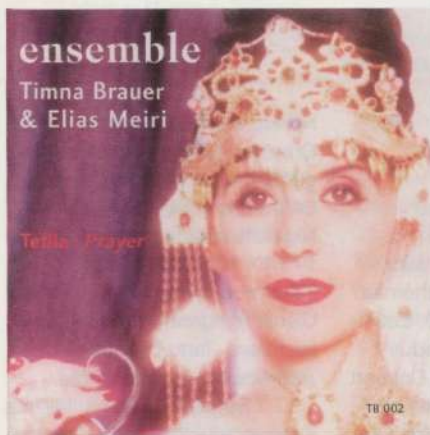
Selle plaadi võimalik kuulaja peaks olema teatud mõttes kõigesõoja. Teda peaks köitma Helena Tulve teose *Traces* pidev muutlikkus – hetkel, kui kuulaja on leidnud ja teadvustanud selle muusika võimaliku telje, mille kaudu saabuvaid helimuljeid enda jaoks korrastada, on nimetatud telg juba reaalselt kõlavast muusikast kadunud ja kuulaja on sunnitud asuma uutele otsingutele, kuni ta sellest lõpuks tüdineb ning muusikal end lihtsalt juhtida laseb. Kuid teda peaks kütkestama ka Mirjam Tally helitöö *Swinburne* mänguline huumor; see on teos, kus hoolimata Bach'i tšitaatidest ei teki tunnet, nagu suhtuks helilooja oma materjali distantsiga, rõõm helidega mängimisest muudab siin ironia lihtsalt võimatuks. Ja muidugi peaks teda haarama Tõnu Kõrvitsa teose “Allikas” vaikeluline häirimatu rahu, Timo Steineri

poogendatud klaverile komponeeritud helimaastiku “Kaini järeltulijad” painav, peatse katastroofi aimusest kantud rõhuv ja raskemeelne atmosfäär ning Tõnis Kaumanni *Long Play* teravmeelne, kohati ootamatu ja heas mõttes *easy-going attitude*. Ning kui lisada siia veel kaks helitööd – Märt-Matis Lille üllatavalt küps ja pisut unenäoline teos *Le Rite de Passage* ning Mart Siimeri sisemisest siirusest ja pretensioonitusest kantud teos “Eluvesi” –, oleme kahtlemata saanud mingi ettekujutuse eesti tänase noorema põlvkonna heliloojate esteetilisest eelistustest. Ja see on ka ilmselt kogumiku peamine eesmärk.

See on plaad, mis meil siiaamaani puudus!

Kerri Kotta

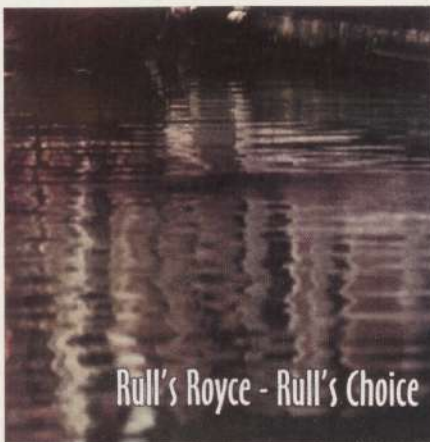
Tefila. Prayer. Ensemble Timna Brauer & Elias Meiri.
Adam & Eve TB 002 Lotus Records

Plaadi pühendab Timna Brauer oma vanaisadele, kellest üks on tulnud Palestiinasse jalgsi Jeemenist, teine Leedust. Just see laiahaardeline päritolu teeb lauljatarist tänapäeva Iisraeli kultuuri ühe kõige ilmekama esindaja. Plaadil kõlab omapärastes džässstöötlustes üle maailma laiali paisatud juutide väga kirev ja rikas folkloor ning kuna see viimane on suures osas religioosse taustaga, kannab ka kava heebreakeelset nime “Tefila” (Palve).

Ansambli tuumiku moodustavad Timna Brauer ning tema džässpianistist abikaasa Eli Meiri, kes aga musitseerivad tihti koos erinevate pillimeestega maailma eri paigust. Selles programmis on nende kaaslasteks trummar Courtney Jones Trinidadist, kitarrist Shani Ben-Canar Burjaatiast ja viiuldaja Aljoša Biz Venemaalt. Väga nauditav on orientaalse

taustaga muusikute kõnelemine rahvusvahelises helikeeles vaid neile omaste ornamentaalsete väljendusvahenditega. Seda enam, et just nimelt nendesamade kaunistuslike elementide alatähtsustamise tagajärjel on euroopa muusikakultuur muutunud viimaste sajandite jooksul järjest ühekülsemaks. Kasutasin küll ennist sõna “džäss”, kuid tegelikult tundub igasugune lahterdamine tõeliste muusikute puhul üleilgine, kuna nende keel peaks olema arusaadav kõigile ning samas oskavad nad ka rääkida kõigest, ehkki vaid neile ainuomasel moel. Ning lõpetuseks: kindlasti tungib ka läbi plaatide Timna Braueri võluv ja temperamentne naiselik sarm, mida võis eesti publik nauvida möödunud OpeNBaroque'i festivali aegu Tartus ja Tallinnas.

Jaan-Eik Tulve

Rull's Royce – Rull's Choice.
Featuring Frode Barth, Per Willy Åserud & Meelis Vind.

Trummaritest ansamblijuhid jagunevad kahte leeri. Enamik neist demonstreerib mitmekülgselt mängutehnikat, reserveerib peaaegu kõigis lugudes endale soolod ning paneb kuulaja proovile aina vahelduvate taktimõõtudega. Kuid on ka selliseid – eriti jazzis –, kes esinevad “aruka” liidri rollis ja on midagi enam kui lihtsalt rütmilööjad. Toomas Rull astub oma uuel plaadil üles ka helilooja, arranžööri ja produtsendina ning kohati jääb mulje, et rohkem kui trummarina esitleb ta end just neis funktsioonides.

Rulli ansambel on Eesti-Norra ühisprojekt, mille tegijad on norralased Frode Barth kitarril ja Per Willy Åserud trompetil ning eestlased Meelis Vind klarnetitel, Marek Talts akustilisel kitarril, Jürmo Eespere Rhodes'i elektriklaveril, Mihkel Mälgand ja Taavo Rimmel akustilisel ning Raul Vaigla elektribassil. Kahe maa pillimeeste koostöös on sündinud õhuline ja külmkarge, selgelt skandinaavialik jazz, milles üks ilmsemaid (tahtlikke või tahtmatuid) seoseid tekib Tallinnaski esinenud ja firmale ECM tehtud plaatidega ilmakuulsaks saanud Norra ansambliga Masqualero, mille kõla tähtsamad elemendid on, nagu

ka Rulli albumil, selgekõlaline trompet, bassi ja trummide “õhurikas” koosmäng ning kitarril kord hõljuvad, kord kriipivad helid.

Jazzis räägitakse sageli trummidest kui mitte ainult rütmi-, vaid ka meloodiapillidest ja suurest trummikomplektist kui omamoodi orkestrist. Meloodilisus, nii paradoksaalne kui see ka ei näi, iseloomustab ka Toomas Rulli trummikäsitsust. Tema lood jätavad vahel poolimprovisatoorse mulje ning eeldavad muusikute ülimalt kommunikatiivsust ideede vahetamisel. Ansamblijuhi kompositsioonid on staatilised nii harmooniliselt, vormiliselt kui ka tämbriiliselt ja kuulus silt “põhjamaiselt karge” ei taandu ka siis, kui ilmuvad jooned juudi või oriendi muusikast. Selline järjepidevus loob loogilise terviku – tõsi küll, sellise, mis võib vastavalt kuulaja muusikaliste eelistustele teda lummata või hoopis vaheldust igatsema panna. Toomas Rulli uus plaat on siiski kindlasti hea uudis eesti jazzile ning selgehäälnel kevadekuulutaja teistele ilmumist ootavatele salvestustele.

Joosep Sang

Mai

- 1. 05** Haruldasi kalu: Paul-Eerik Rummo, Lembit Saarsalu (saksofonid), Mart Soo (kitarr) Vaivaras Vanatare külaseltsis
- 1. 05** Leigo järvemusika: ERSO ja Olari Elts ETV-s (kordus)
- 1. ja 9. 05** Sax Quatuor Kärda kultuurikeskuses ja Haapsalu linna galeriis
- 1. ja 11. 05** A New Folk Duo Jõhvi kultuurikeskuses ja Vaivara huvikeskuses
- 2. 05** André Pere (tšello), Lea Leiten (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
- 2. ja 3. 05** Avatud klassika: Tallinna Filharmoonikud, Andres Mustonen (dirigent), David Garrett (viul) Estonia kontserdisaalis ja Tartu Ülikooli aulas
- 3. 05** Vabalt minna lastud laulud: PRO im PRO Pärnus Ammende villas
- 3. 05** Tour de danse ja tantsufilm "Blackred" ETV-s (kordus 5.05)
- 3. 05** Leigo järvemusika: Dagõ ETV-s
- 3.-4. 05** Kirikumuusika päevad Viljandis
- 3. 05** Brahms ja Stravinski: ERSO, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Rahvusoperi Estonia poistekoor, Kammermeeskoor Revalia, Nikolai Aleksejev (dirigent), Peep Lassmann (klaver) Estonia kontserdisaalis
- 3. 05** Tarmo Eespere ansambli-klass Eesti Muusikaakadeemias
- 4. 05** Orelipooltund: Pille Metsson Tallinna toomkirikus
- 4. 05** Marina Veiler (klaver), Maarit Saarmäe (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
- 4. 05** Ave Ott (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
- 4. 05** Magistrikontsert: Uku Ratas (metsasarv) Tartu Linnamuuseumis
- 4. 05** Eesti interpreetid: Teet Järvi ja Vardo Rumessen ETV-s
- 4. ja 5. 05** Orelipooltund: Tiit Kiik Tallinna Niguliste kirikus
- 4. ja 5. 05** Bilitise laulud: NYJD Ensemble Mäetaguse mõisas ja Tallinna Lillepaviljonis
- 5. 05** Linna muusikud Linnamuuseumis: Helena Valpeteris (barokkviul), Lillian Langsepp (barokkharf), Kuldar Kudu (kitarr) Tartu Linnamuuseumis
- 5. 05** Kevadhetked kitarriga: Kristo Kão, Martin Kõõbi Tallinnas Mikkelii muuseumis
- 5. 05** Orelitund: Urmas Taniloo Eesti Muusikaakadeemias
- 5. 05** ETV muusikatund. Noor muusik 2002
- 6. 05** Õigeusu kiriku pühaku Suurkannataja Georgiuse mälestuspäev Värskas
- 6. 05** Magistrikontsert: Jaanika Rand-Sirp (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
- 7. 05** Rahvusoperi Estonia operetigala Vanemuise kontserdimajas
- 7. 05** Magistrikontsert: Ivo Lille (saksofon) Eesti Muusikaakadeemias
- 7. ja 9. 05** Uus Tallinna Trio Tallinnas Mustpeade Majas ja Tartu Ülikooli ajaloomuuseumis
- 8. 05** Marje Lohuaru kammeransambliklass Eesti Muusikaakadeemias
- 9. 05** Tanel Joamets (klaver) Pärnu raekojas
- 9. 05** Eerika Kurm (klaver), Ülle Petrovitš (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
- 10. 05** Öhtu prantsuse muusikaga: ERSO, Olari Elts (dirigent), François Le Roux (bariton) Estonia kontserdisaalis
- 10. 05** Schiavoni muusikale loodud balleti "Cassandra" esietendus Rahvusoperis Estonia
- 10. 05** Stockholmi Oscari koguduse naiskoor Haapsalu toomkirikus
- 10. 05** ETV muusikaelu eri: Jazzkaar 2002
- ETV muusikatund. Upbeat: Poing (Norra)
- 10.-12. 05** Roheliste XIII suur rattaretk: Kuidas elad, Lahemaa? (Eesti Roheline Liikumine, Eesti Kooriühing ja ajakiri "Loodus")
- 10., 11. ja 12. 05** Corelli Consort 10: Corelli Consort, solistid, külalised, Jüri Kuuskemaa Tartu Linnamuuseumis, Pärnus Ammende villas ja Tallinnas Mustpeade Majas
- 11. 05** Trio romanss: Natalja Perevoztšikova, Galina Timonina ja Alla Kitas Pärnu raekojas
- 11. 05** Orelipooltund: Maire Martinson ja Kadri Ploompuu Tallinna toomkirikus
- 11. 05** Magistrikontsert: Kairi Sakkos (klaver) Eesti Muusikaakadeemias
- 11. 05** Eesti interpreetid: Mihkel Poll ETV-s
- 11. ja 12. 05** Orelipooltund: Andres Uiibo Tallinna Niguliste kirikus
- 12. 05** Kevadhetked kitarriga: Rodrigo Martin Tallinnas Mikkelii muuseumis
- 12. 05** Emadepäeva kontsert-aktus: Eesti Meestelaulu Selts Estonia kontserdisaalis
- 12. 05** Kristi Kärmas (klavessiin) Eesti Muusikaakadeemias
- 12. 05** Võrratu klavessiin: Eesti Muusikaakadeemia, G. Otsa nimelise Tallinna Muusikakooli ja Vanalinna Muusikakooli õpilased Tallinnas Adamson-Ericu muuseumis
- 12. 05** Emadepäeva kontsert-aktus. Otseülekanne Estonia kontserdisaalist ETV-s
- 12. 05** ETV muusikatund. Holmenkolleni suvekontsert
- 14. 05** Vivaldi instrumentaalkontserdid ja sinfoniad:
- Hortus Musicuse Akadeemiline Orkester, Andres Mustonen (dirigent), Indrek Vau (trompet), Jüri Leiten (trompet) Tallinna Niguliste kirikus
- 14., 15. ja 16. 05** Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Mikk Üleoja (dirigent) Pärnus Agape keskuses, Tartu Ülikooli aulas ja Tallinnas Mustpeade Majas
- 15. 05** Segakoor Latvija, Tallinna Kammerorkester, Tõnu Kaljuste (dirigent), Andrei Dogadin (vioola) Estonia kontserdisaalis
- 15. ja 16. 05** Põhjala saarte hääled: Villu Veski ja Tiit Kalluste 5tett Kuressaare infokeskuses ja Pärnu Eliisabeti kirikus
- 17. 05** ERSO, Tütarlastekoor Ellerhein, Tallinna Poistekoor, Paavo Järvi (dirigent), Manuela Bress (metsosopran) Estonia kontserdisaalis
- 17. 05** Tour de danse ETV-s (kordus 19. 05)
- 17.05** Leigo järvemusika: Ultima Thule ETV-s
- 18. 05** Orelipooltund: Kristiina Hoidre Tallinna toomkirikus
- 18. 05** Soome kammerkoor Le Dodicin, Harry Dahlström (dirigent), Erkki Alikoski (orel) Tallinna toomkirikus
- 19. 05** Kuningate pidu muusikas: Hortus Musicus Tallinnas Kadrioru lossis
- 19. 05** Orelipooltund: Tiit Kiik Tallinna Niguliste kirikus
- 19. 05** Orelitund: Toomas Trass Eesti Muusikaakadeemias
- 20. 05** Öhtu Erkki Melartini muusikaga Teatri- ja Muusikamuuseumis
- 20.-26. 05** Ooperi- ja balletifestival Prima La Donna Rahvusoperis Estonia
- 21. 05** Maakondlik rahvamuusikapäev Otepää kultuurikeskuses
- 22. 05** Eesti-Soome

Sümfooniaorkester, Anu Tali (dirigent) Estonia kontserdisaalis

22. 05 Tiia Tenno (orel) Tallinna Niguliste kirikus

22. 05 Reval Ensemble Tallinna raekojas

23. 05 Hortus Musicus Tallinna Niguliste kirikus

23. 05 Lossimäng: Viljandi Kultuurikolledži tudengid ja õppejõud Viljandi vanalinnas ja lossivaremetes

24. 05 Suur Muusikaakadeemia. Vivaldi ja tema kaasaeg: Andres Mustonen (viul), Peeter Klaas (tšello), Ivo Sillamaa (klavessiin) Pärnu raekojas

24. 05 Weekend Guitar Trio Tallinna raekojas

24. 05 ERSO, Nikolai Aleksejev (dirigent), Kristine Gailite (sopran), Samsons Izjumovs (bariton) Estonia kontserdisaalis

24. 05 ETV muusikatund: Cecilia Bartoli ja Bryn Terfel Glyndebourne's

25. 05 Modernne Itaalia 12., 14. ja 16. sajandil: Hortus Musicus Tallinnas Kadrioru lossis

25. 05 Eurovisiooni lauluvõistlus Tallinnas Saku Suurhallis

25. ja 26. 05 Orelipooltund: Tiit Kiik Tallinna Niguliste kirikus

26. 05 Vox Clamantis Tallinna Niguliste kirikus

26. 05 Kevadhetked kitarriga: Eesti Muusikaakadeemia kitarransambel Tallinnas Mikkelis muuseumis

26.05 ETV muusikatund. Upbeat: Marko Martin ja Kalev Kuljus

27. 05 Eesti Muusikaakadeemia ooperistuudio diplomietendused: Rimski-Korsakovi "Mozart ja Salieri", Rossini "Abieluvelksel" Rahvuskooperis Estonia

28. 05 Lossimuusika: Tallinna Kammerorkester Tallinnas Kadrioru lossis

28. 05 Magistrikontsert: Leonora Palu (flööt) Eesti Muusikaakadeemias

29. 05 Linna muusikud Linnamuuseumis. Hõiskab kiitust kogu maailm: Tallinn Baroque Tartu Linnamuuseumis

29.-31. 05 Rudolf Tobiase päevad Hiiumaal Käinas Rudolf Tobiase majamuuseumis

30. 05 Giacinto Scelsi – mees Ida ja Lääne piirilt: Tarmo Johannes (flööt), Vambola Krigul (löökpillid), Edmunds Altmanis (klarnet) Eesti Muusikaakadeemias

31. 05 Vardo Rumessen (klaver) Hiiumaal Suuremõisa lossis

31. 05 Pärnu Linnaorkester, Jüri Alperen (dirigent), Ivari Ilja (klaver) Pärnus Eliisabeti kirikus

31. 05 ETV muusikatund. Swinging Bach

Andmed on kontrollitud 12. aprillil

Täpsem info

kodulehekülgedelt:

Eesti Muusika Infokeskus: www.emic.kul.ee
 Rahvuskooper Estonia: www.opera.ee
 Teater Vanemuine: www.vanemuine.ee
 Eesti Kontsert: www.concert.ee
 ERSO: www.erso.ee
 Tallinna Filharmoonia: www.filharmoonia.ee
 Eesti Muusikaakadeemia: www.ema.edu.ee
 Eesti Filharmoonia Kammerkoor: www.epcc.ee
 NYJD Ensemble: www.nyyd.ee
 Concerto Grosso: www.concertogrosso.ee
 Eesti Kunstimuuseum: www.ekm.ee
 Vanalinna Hariduskollegium: www.vhk.ee
 Viljandi Kultuurikolledž: www.kultuur.edu.ee
 Pärnu Kontserdibüroo: www.parnukontsert.ee
 ETV: www.etv.ee
 Klassikaraadio: www.er.ee/klassik/
 Eesti Roheline Liikumine: www.roheline.ee

E · R · S · O

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

KONTSERDID MAIS

3. mai kell 19.00

Estonia kontserdisaal
 Brahms ja Stravinski IV
 Brahms, Beethoven, Stravinski
 Solist Peep Lassmann (klaver)
 Dirigent Nikolai Aleksejev

10. mai kell 19.00

Estonia kontserdisaal
 Ühtu prantsuse muusikaga
 Debussy, Ravel, Ibert
 Solist Francois Le Roux
 (bariton, Prantsusmaa)
 Dirigent Olari Elts

17. mai kell 19.00

Estonia kontserdisaal
 Mahler - III sümfoonia
 Solist Manuela Bress
 (metsosopran, Saksamaa)
 Dirigent Paavo Järvi

24. mai kell 19.00

Estonia kontserdisaal
 Brahms - "Saksa reekviem"
 ERSO hooaja lõpetamine
 Brahms, Schubert
 Solist Kristine Gailite
 (sopran, Läti) ja
 Samsons Izjumovs
 (bariton, Läti)
 Dirigent Nikolai Aleksejev

Piletid: Internetis www.piletipunkt.ee
 Piletipunkti müügikohtades üle Eesti (tel. (0) 6 400 337).
 Eesti Kontserdi piletikeskuses (tel. (0) 6 147 760)

www.erso.ee

Festival "Mart Saar 120"

8. septembril 2002 toimub Hüpasaares laulupäev, kuhu on oodatud sega-, mees-, nais- ja kammerkoorid ning loomulikult kõik muusikahuvilised. Tallinnast, Viljandist ja Suure-Jaani väljuvad Hüpasaarde eribussid.

Plaanis on kooride ühiskontsert, kõik Saare hauale, klaverikontsert majamuuseumis, rabaretk ning kontsert Suure-Jaani kirikus. Ühiskontserdi kavas on Mart Saare laulud.

Iga koor hoolitseb ise transpordi eest, mis ta Hüpasaarde toimetab. Lauluväljakul saab osta sooja sööki.

Laulupäeva ajakava:

Kuni 11.00 saabumine Hüpasaarde

11.00 - 13.30 proovid laululaval

14.00 laulupäeva ühiskontsert

Suure-Jaani kalmistul käik - kooride esindajad
 (enne kirikukontserti)

17.00 kontsert Suure-Jaani kirikus

Eesti Kooriühing

tel 64 41 849 ja 64 49 147, faksil 64 49 147 või
 e-postiga: kooriyhing@kul.ee. Sealtsamast saab ka
 repertuaari nimekirja jm lähemat infot.

TALLINNA XVI RAHVUSVAHELINE ORELIFESTIVAL

2. –11. august 2002

Kunstiline juht **Andres Uibo**

Tallinnas Rootsi Mikhkli kirikus,
toomkirikus ja Niguliste kirikus

Pärnu Eliisabeti kirikus ja
paljudes teistes Eestimaa kirikutes

Juba kuueteiskümnendat korda võime koguneda Eestimaa kaunite kirikute võlvide alla, et üheskoos kuulata ja nautida suurepärast muusikat nimekate interpretide esituses.

Tänavusel festivalil on harukordne võimalus kuulda koos eesti eesti rahvalaulu ja orelimuusikat. Ühtlasi on muusikapeo kavas palju harvaesitatavat muusikat nii minevikust kui kaasaegast.

Suvel ringi sõites tasub kindlasti külastada meie maakirikuid, kus asuvad tõelised orelichituskunsti šedöövrid ajaloolised orelid.

Armas kuulaja! Soovin, et saaksid osa võimalikult paljust sel festivalil, sest erakordset on tõepoolest kuhjaga!

Andres Uibo

Gabriel Marghieri (Monaco)

Jean-Christophe Geiser (Šveits)

David Timm (Saksamaa),

Lembit Saarsalu (saksofon, Eesti)

Ennio Cominetti (Itaalia)

Andreas Jacob (Saksamaa)

Toomas Trass (Eesti)

Andres Uibo ja Setu laulikud

Aare-Paul Lattik (Eesti)

Alexandre Tharaud (klaver, Prantsusmaa)

ETV tütarlastekoor, Püha Miikaeli poistekoor ja
instrumentaalgrupp Kadri Hundi juhatusel

Gregoriaani ansambel VOX CLAMANTIS

Jaan-Eik Tulve juhatusel

Edouard Oganessian (Prantsusmaa)

Läti Raadio koor,

Hortus Musicuse Akadeemiline Orkester,
dirigent Andres Mustonen

Festivali toetavad: Tallinn Linnavalitsus, Eesti Kultuurkapital, Pärnu, Haapsalu, Valga, Keila ja Suure-Jaani linnavalitsused,
Nissi Vallavalitsus, Pro Helvetia, Radisson SAS Hotel Tallinn

PRIKE

Hooaja toetaja

Postimees

ERR Eesti Raadio

Eesti Kontsert
tel: 614 7760
e-post: info@concert.ee
www.concert.ee

9 771406 946001